

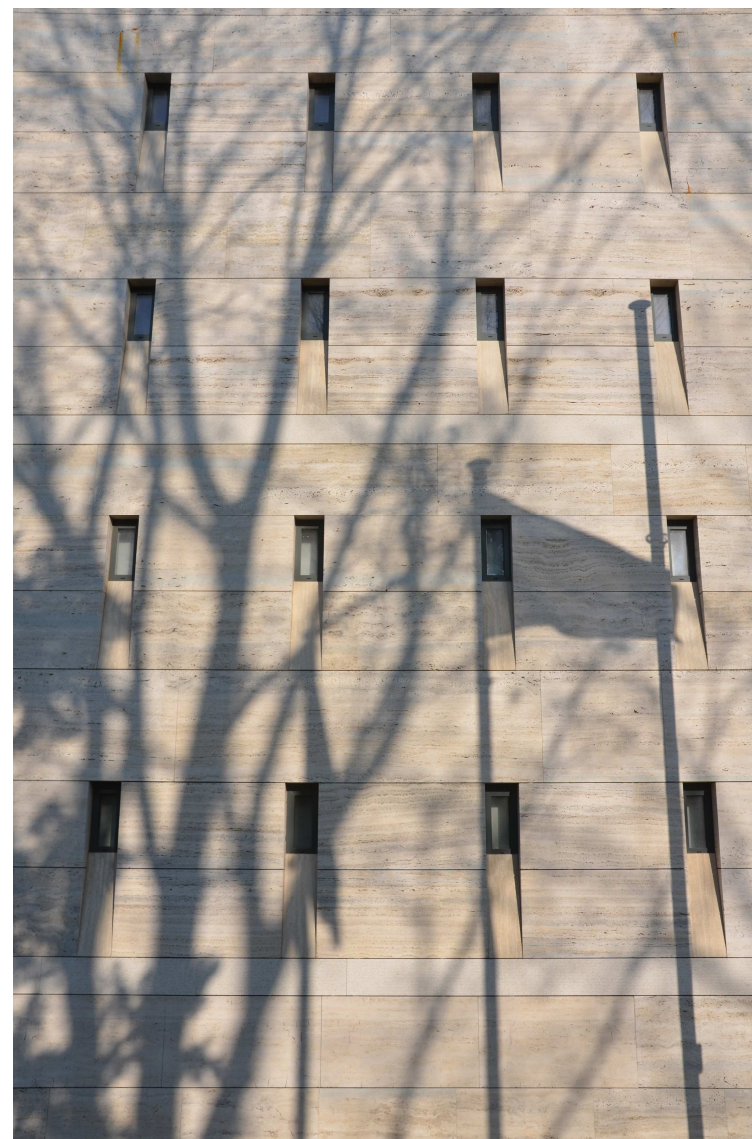
CELLDÖMÖLK

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Celldömölk bemutatása	5
3. Örökségünk	8
4. Eltérő karakterű településrészek	38
<i>Kiscell városközpont</i>	
<i>Nemesdömölk</i>	
<i>Kertvárosi részek</i>	
<i>Lakótelepek</i>	
<i>Alsóság</i>	
<i>Izsákfa</i>	
<i>Gazdasági területek</i>	
<i>Rekreációs területek</i>	
<i>Sághegy</i>	
<i>Táj, természeti, természetközeli területek</i>	
5. Építészeti útmutató	86
<i>Telepítés</i>	
<i>Terepalakítás</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma, -hajlásszög</i>	
<i>Építészeti megformálás, színek</i>	
<i>Kerítések, kapuk</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzések</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	110
7. Utcák, terek	117
8. Hirdetések, reklámtáblák	129

BEVEZETÉS

Celldömök Vas megye keleti határának közelében fekszik, Kemenesalja központja. A 12 ezer lakosú város fekvésének, természeti értékeinek, történeti hagyományainak, egyházi emlékeinek és újabban a gyógyvízes fürdőjének köszönhetően a nagyobb térség egyik gazdasági és turisztikai központja. Ez által fejlődésének feltételei adóttak.

A Ság hegy lábánál fekvő kisváros több, mint 750 éves múltra tekint vissza. Története különleges és sokszínű. Öt szomszédos, egymástól független település, Pördömök, Nemesdömök, Kiscell, Alsóság és Izsákfa egyesítéséből született meg a mai Celldömök. a város arculata a folyamatos növekedés során sokat változott, egységesebbé vált, de egykori önálló települések sajátos karakterének meghatározó elemei ma is láthatók.

A településkép jellegének megőrzéséhez, a helyi identitás erősítéséhez szükséges, hogy átfogó arculati szabályozás szülessen.

E kézikönyv alapul szolgál ehhez a helyi értékek feltárása, bemutatása révén.

2

CELLDÖMÖLK BEMUTATÁSA

VÁROSTÖRTÉNET, TELEPÜLÉSI KARAKTER

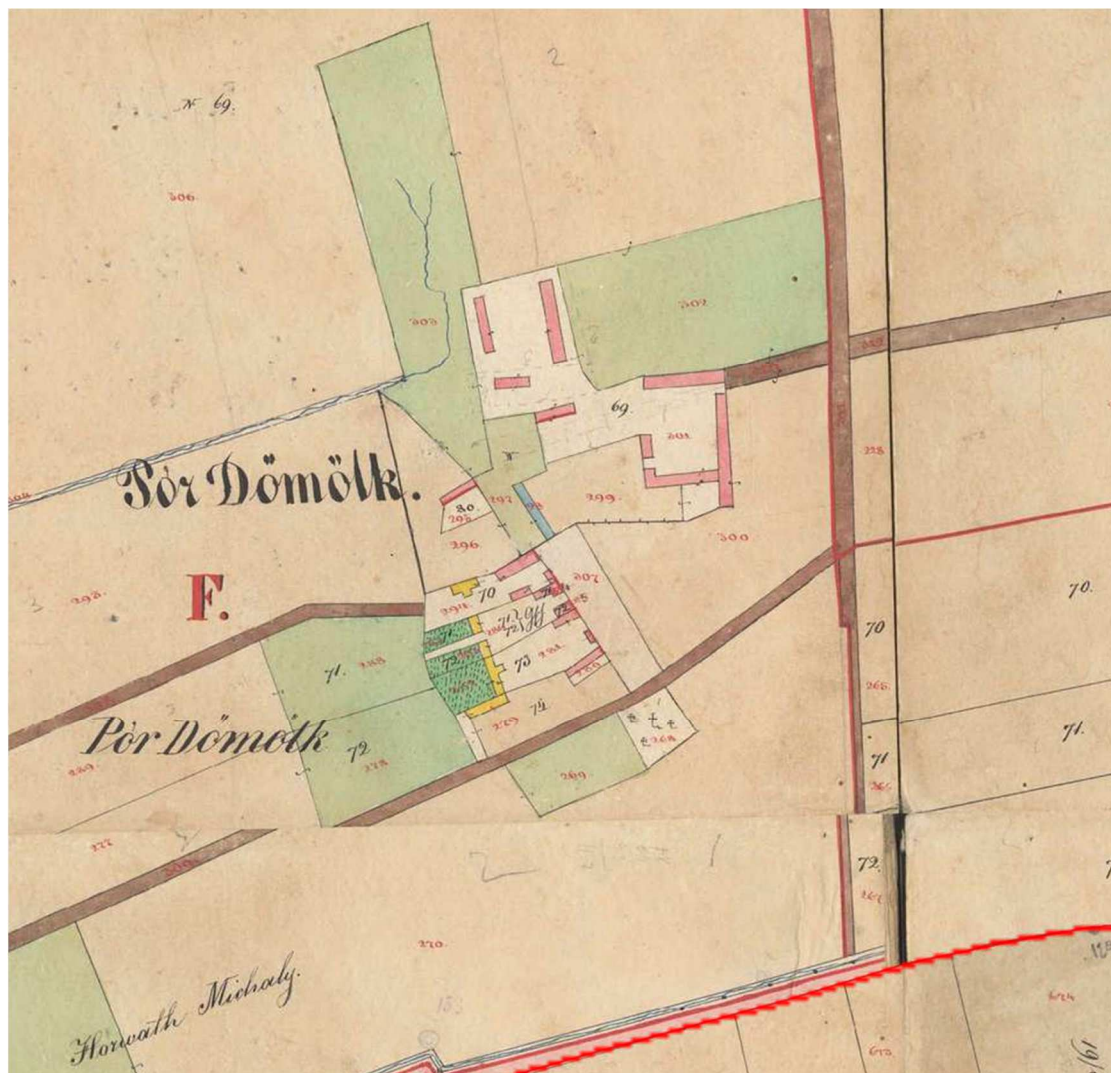
Celldömölk Kemenesalja sík fekvésű – északról az Alsó Kemeneshát által övezett – medenceszerű területből kiemelkedő Ság hegy és a Marcal között fekszik.

A környék már a római korban lakott hely volt. Innen nem messze, a várostól 2-3 kilométerre húzódott a „Borostyánkő útból” kiágazó, Savariát Arrabonával összekötő úgy nevezett „Római út”, amelynek egyes szakaszai ma is fellelhetők az út mentén későbbiekben létrejött települések szerkezetében. A közelben, Sárvár (egyes vélekedések szerint Sitke) helyén volt Bassiana város. A Ság hegyen már akkor meghonosították a szőlőtermesztést. A kutatások során több római épület romjaira bukkantak a környéken. Nagy valószínűséggel a dömölki apátság temploma építésekor is felhasználták egy villa falainak maradványait.

Celldömölk története, településszerkezetének és karakterének alakulása több jelentős körülmény következménye. A mai várost alkotó öt egykori önálló település különböző korokban, történeti szakaszokban keletkeztek és eredetileg teljesen eltérő karakterűek voltak.

A Celldömölköt alkotó települések és a Ság hegy az 1763-87 között végzett „első katonai felmérés” során szerkesztett térképen. (Forrás: mapire.eu)

Pördömölk ábrázolása az 1857. évi kataszteri térképen (Forrás: www.mapire.eu)

Pördömölk – más néven Kis Dömölk, eredetileg Demelk – egykori apátsági székhely. Első említése egy 1252. évi oklevélből származik. Létrejöttét a már az Árpád-korban – feltehetőleg II. Béla király által – alapított dömölki bencés apátságnak köszönheti. Már Dömölk is zárandokhely volt a kis késő román stílusú egyhajós templomában őrzött – később azonban a török elől a ma Szlovákiához tartozó Dénesdre menekített – ősi kegyszobor révén.

A település méreteiről és az egykori kolostorépületről azonban hitelt érdemlő ismeretek a 18. és 19. századi térképi ábrázolásokon kívül nem állnak rendelkezésre, de az tudott, hogy az apátság a környéken jelentős birtokokkal rendelkezett. Az akkoriban már virágzó, népességét tekintve is számottevő település hanyatlása a 16. században kezdődött meg, az apátság az 1700-as évek elejére elszegényedett, az épületek ekkorra részben összedőltek. Az 1739-ben ide érkezett Koptik Odó apát az általa Mariazellből magával hozott kegyszobor elhelyezésére inkább új helyet keresett innen keletre, az apátság egy magasabban fekvő birtokán.

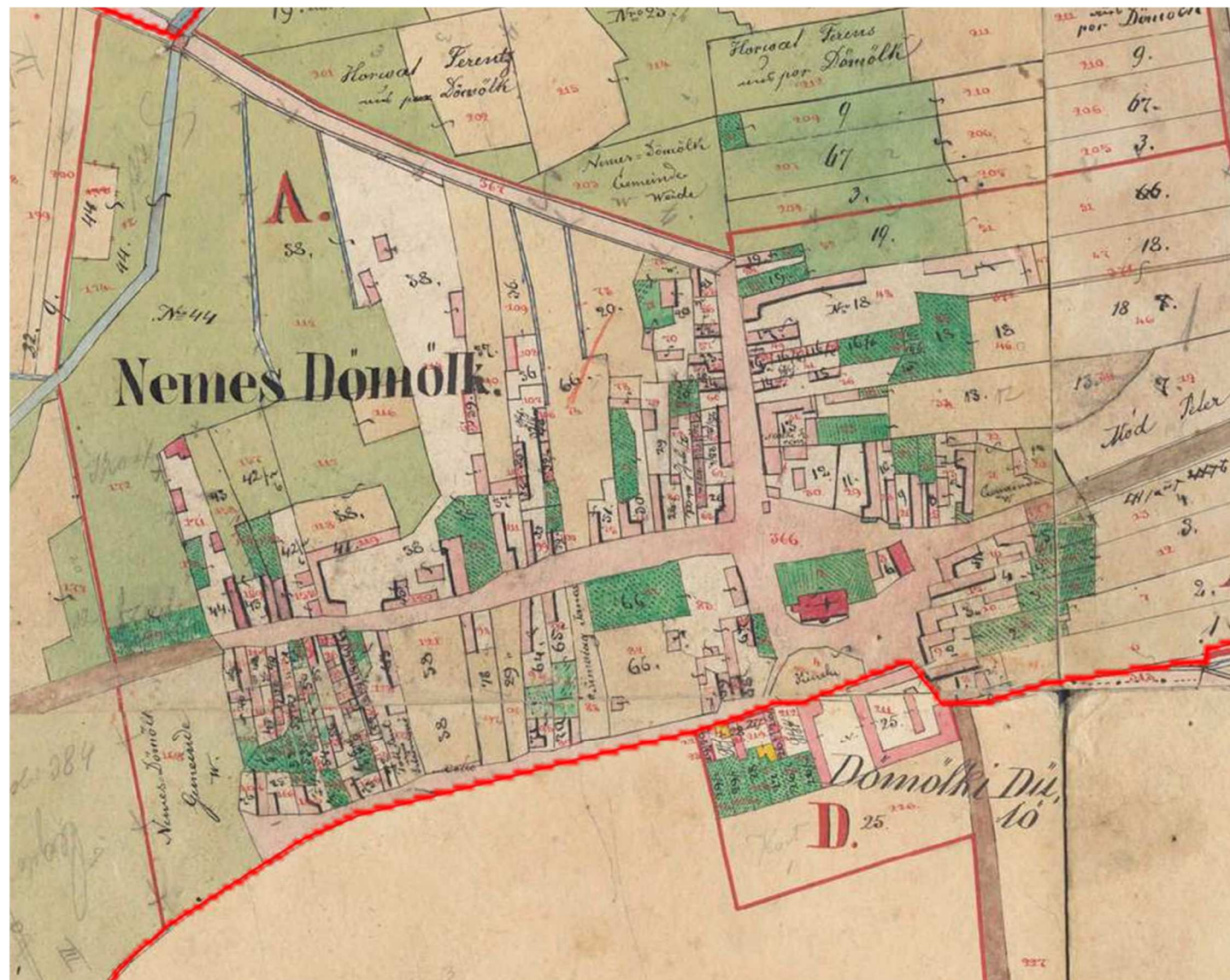
Az apátság Kiscellbe történő áttelepülésével Pördömölkön gyakorlatilag csak a gazdaságot tartják fenn, a templomot is később gazdasági épületként hasznosítják. Az ekkor már csak egy tucat körüli épülettel rendelkező majorként szolgáló települést az 1828-as összeírás már, Kiscellhez csatoltként tartja nyilván.

Nemesdömölk, nemesi településről az első írásos forrás 1410-ből származik, de keletkezésének pontos dátuma nem ismert. A település kialakulása feltehetően az itt áthaladó kereskedelmi útnak köszönhető.

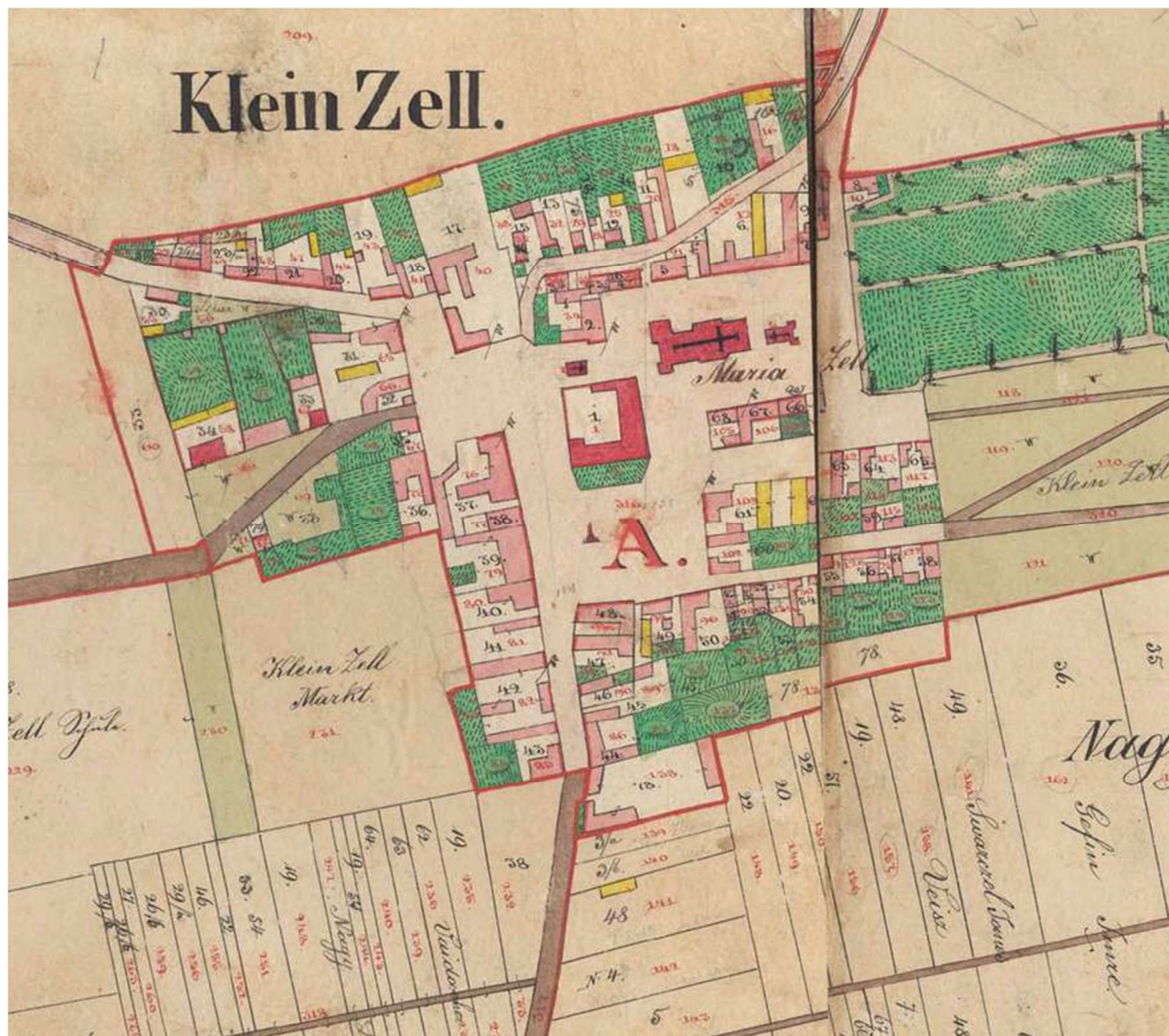
I. Lipót császár idején, az országgyűlés 1681-ben kimondta a szabad vallásgyakorlatot és elrendelte, hogy 11 vármegyébe – ezek egyike volt Vas megye is – a protestánsok két helyen építhetnek templomot. Ezen helyek egyike volt Nemesdömölk. Az ide érkező több ezer hívő jelentős hatással volt a település gazdasági és kulturális életére.

A templom egy trapéz alakú, épületekkel övezett tér közepén áll, amelynek sarokpontjaiból indulnak Sárvár, Pápa, Pördömölk és Kiscell irányába az utak.

Nemesdömölk későbbi fejlődését nagyban hátráltatta az új település, Kiscell erősödése, amely aztán a 20. század elején, a vasút révén indult növekedés következtében magába is olvasztotta.

Nemesdömölk centrális elrendezése jól látható az 1857. évi kataszteri térképen (Forrás: www.mapire.eu)

Az 1857. évi kataszteri térképen látható, hogy Kiscell városias elrendezésű településszerkezete már kezdetektől kialakult. (Forrás: www.mapire.eu)

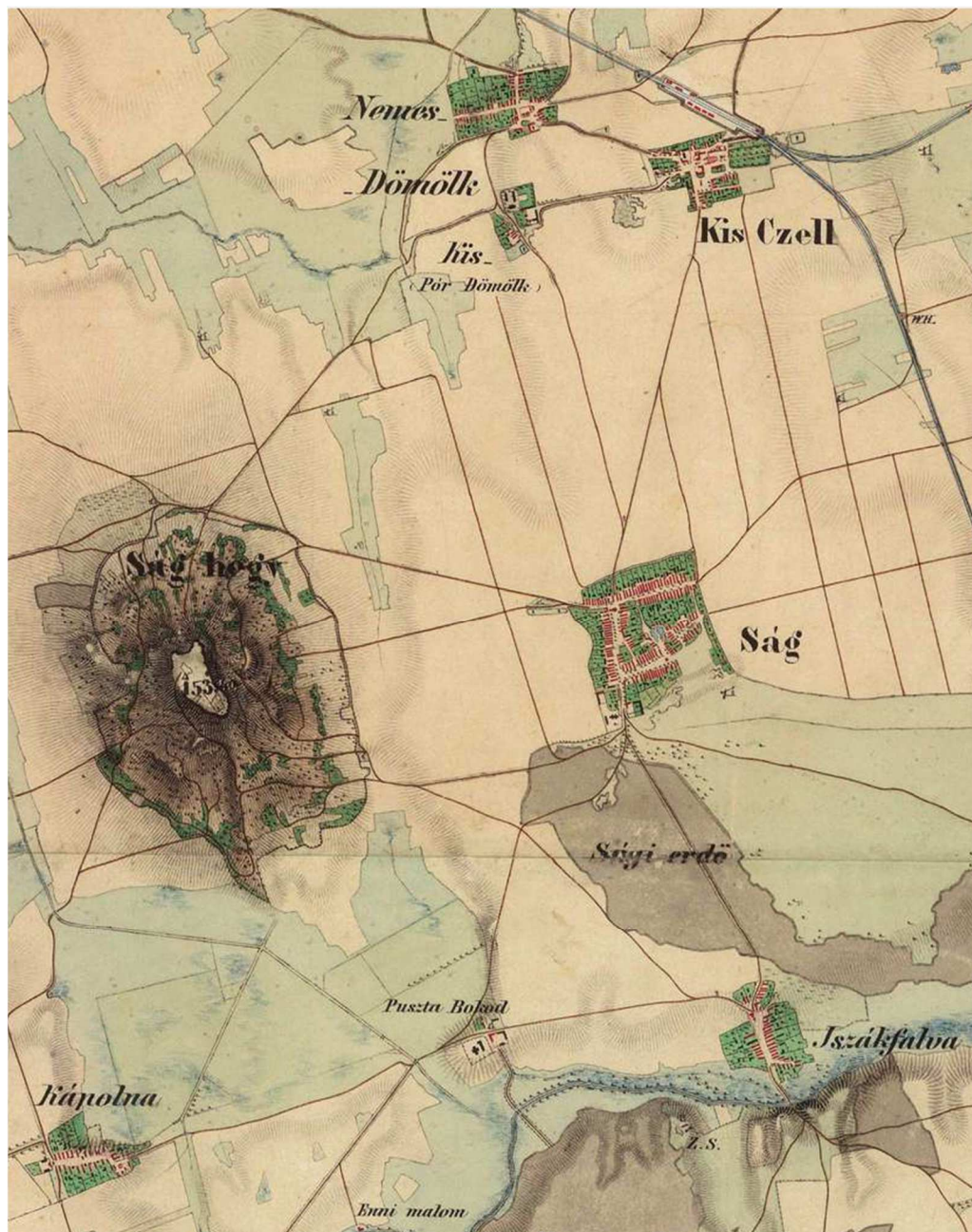
Kiscell alapítása a cseh származású Koptik apát nevéhez fűződik, akit 1739-ben az akkori pannonhalmi főapát nevezett ki dömölki apáttá. Mivel Pórdömölkön akkor már csak romokat talált, kezdettől új helyet keresett a Máriazellből magával hozott Szűz Mária szobornak. Így talált rá a településtől két kilométernyire, keletre, egy apátsági birtokra, ahol felépíttette a Szent Anna kápolnát. A kápolna előtti kút ásása során bekövetkezett csodatétel – amit a szobornak tulajdonítottak – elindította a zarándokok áramlatát, most már az új helyszínre. A szobornak így méltóbb helyet kellett építeni, ezért segítségért folyamodott. A barokk templom 1748-ban el is készült, majd 1760–63 között épült meg a kolostor épülete. Ezek környezetében kialakult nem nagy kiterjedésű település Kiscell, (Kis Czell, Kis Máriaczell, Klein Zell) középpontjában a bencés apátság jelentős tömegű épületével és mellette a kéttornyú kegytemplom szintén domináns megjelenésével. Körülöttük – ahogy az a 19. századi kataszteri térképen is jól látható – egy teljesen városias, térfalakkal övezett térszerkezet alakult ki, amely a mai napig fennmaradt és képezi a város központját, mint történeti településmag. Mindez a zarándoklatnak köszönhető, mivel az épületek nagy része a búcsújáráshoz kapcsolódó rendeltetésű volt akkor: vendégfogadók, vendéglők és főként kegytárgyakat árusító üzlet. Fejlődésének nagy lendületet adott, hogy az állam a kedvező fekvésű és a búcsújárás miatt forgalmas Kiscellbe helyezte egyik pénzügyi hivatalát, a sóhivatalt.

A pusztító. tűzvész és a tomboló járványok miatt az 1780-as években ugyan átmenetileg megtorpant a település virágzása, de 1790-ben Kiscell már vásártartási kiváltságot és mezővárosi oklevelet kapott. A heti és országos vásárokat a kolostortól délre lévő piactéren tartották (mai Szentháromság tér).

A 19. század elején oly mértékben fellendült a település gazdasági élete, hogy Kemenesalja központjává vált. Kiscell jelentőségét csak tovább növelte az 1871-es év, amikor elkészült a Magyar Nyugati Vasút Kiscellt érintő győr-szimbathelyi szakasza. Ezt követte 1872-ben a székesfehérvári, 1888-ban a csáktornyai, 1898-ban a soproni vonal megépülése. A kis vásártelepülés rövid időn belül vasúti csomóponttá vált, ami újszerű tényező lett a városfejlődés folyamatában.

Kiscell településszerkezetét is lényegesen megváltoztatta a vasút megjelenése. Az addig Pápára vezető utat (ma Király János utca), a bencés kertet és a temetőt elvágta a vasút, míg az állomáshoz új utcák nyitására került sor (mai Kossuth Lajos és Dózsa György utcák), ahol a századforduló idején elkezdődtek az építkezések. A 20. században a most már átalakuló és fejlődő gazdaság új munkahelyek létrejöttét és a népesség növekedését, valamint az ezzel járó területi bővülést eredményezett. A vasúthoz kapcsolódó üzemi létesítményeken kívül lakóépületek épültek a vasúti dolgozóknak a város keleti részén (MÁV-telep) és a polgári lakosságnak a Nemesdömölkre vezető út (ma Széchenyi István utca) és a vasút közötti területen. Az ekkor felépített házak közül sok a vasúti épületekre kidolgozott egységes tervek alapján készültek, így a településrész építészeti karakterét is meghatározták.

A 19. század végén a „második katonai felmérés” alapján készült térképen (Forrás: www.mapire.eu) már ábrázolja van a Szombathely, illetve Győr és Székesfehérvár irányába vezető vasútvonal, valamint az első vasúti üzemi épületek. Ekkor viszont még az egyéb építési folyamatok nem indultak el. A mai Koptik Odó utcai liget helyén látható az a gödör, ahonnan az apátsági építkezések tégláégetéséhez az agyagot kibányászták.

A terület feltehetően legősibb települései a Ság-hegy lábánál fekvő Alsóság és Izsákfa. Az itt végzett ásatások azt bizonyítják, hogy már a rómaiak is fontos harcászati pontnak tartották e településeket.

Alsóság első írásos emléke 1272-ből való. A településen jelentős mezőgazdasági termelés folyhatott, mert 1787-ben mezővárosi rangot kapott. A 19. század közepén már a jelentős része létrejött, a maival szinte teljesen azonos telekhatárokkal, ahogy az akkor készült kataszteri térkép is igazolja.

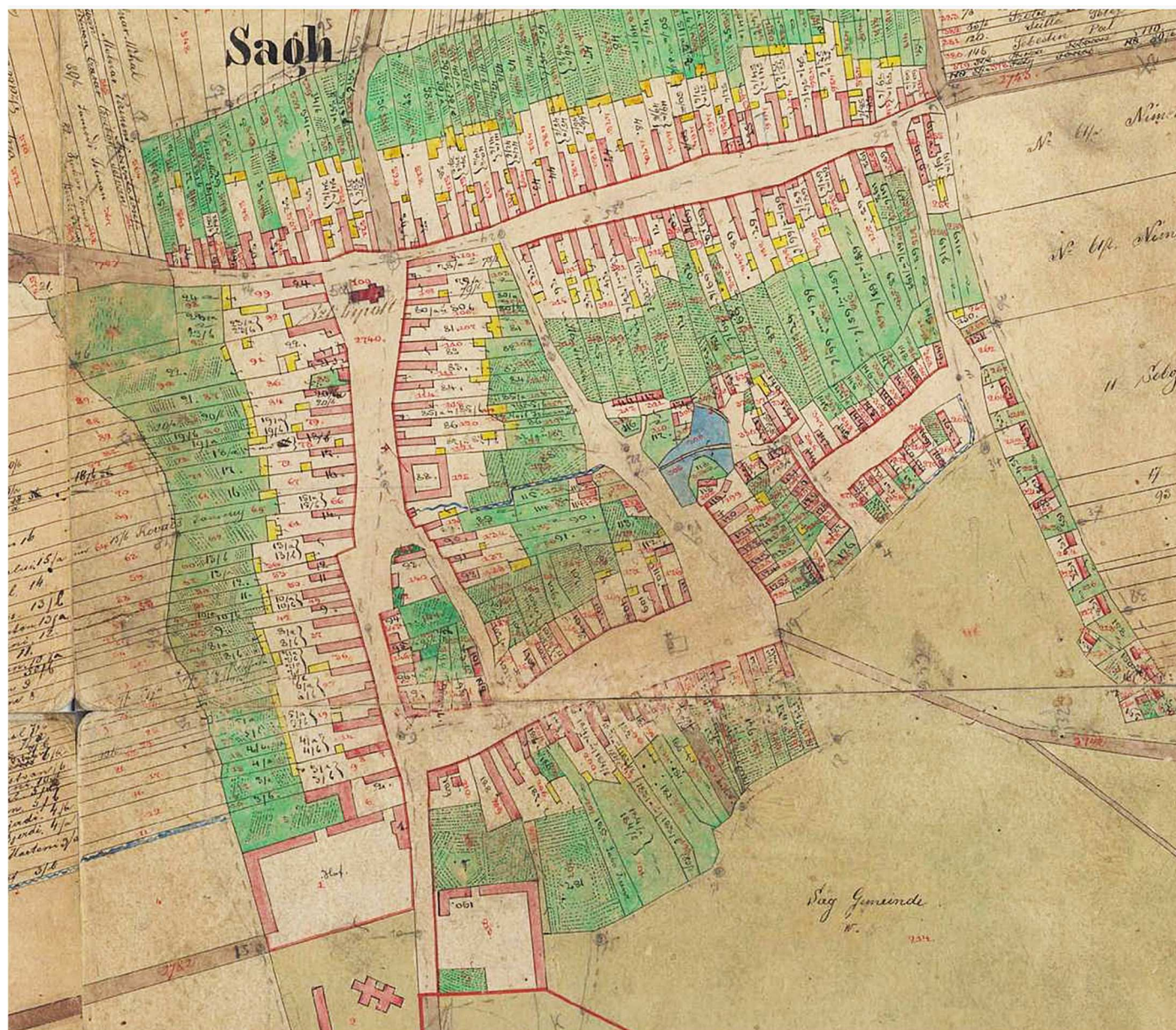
Alsóság települési szerkezetére jellemző a két orsós tér. Az eredetileg evangélikus, majd római katolikus barokk stílusú templom uralja a falu központját is jelentő északi, a Sági utcából tölcseresen kiszélesedő részét. Az orsó másik fele tulajdonképpen a hegyre vezető keresztező út miatt elmaradt. A másik orsós tér a Somogyi Béla utca kettéágazása és újbóli egyesülése, amely ágak által képezett „sziget” közepén az evangélikus templom áll.

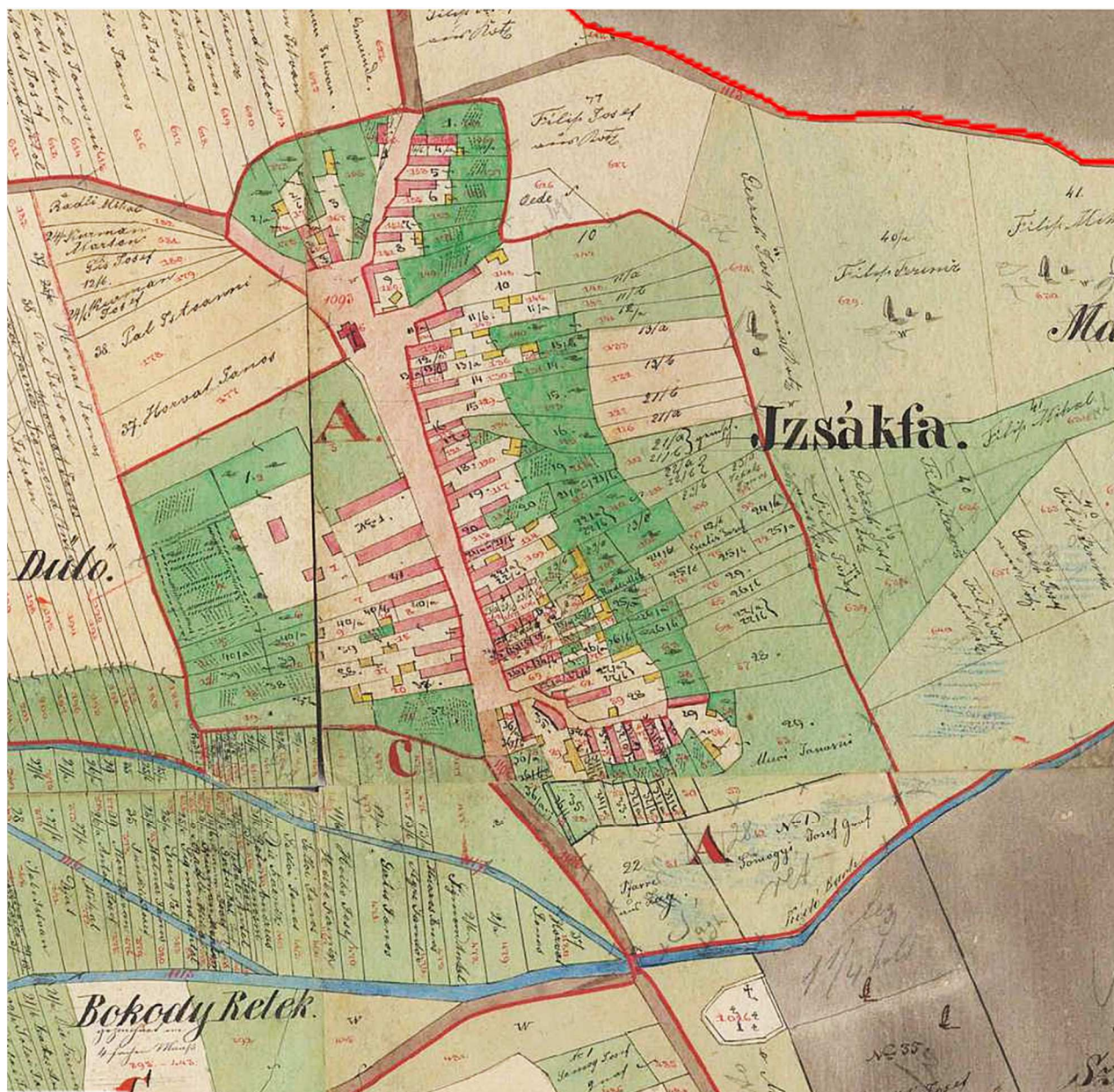
A település tipikusan szalagtelkes, fésűs beépítésű. Az oldalhatáron álló keskeny, hosszú házakban kapott helyet a háromosztatú (tiszaszoba-konyha-szoba) lakásrész, mögötte a kamra és az istálló. Az udvar végét az általában keresztbe ferdített, gyakran zártosorúvá összeépült pajták sora zárta. E mögött voltak a kertek, amelyeket a belterületi határ választ el a telek szélességében folytatódó szántótól. Az egyik utolsó, jellegzetes parasztház Alsóságról a Vasi Múzeumfaluba, Szombathelyre került. A Sági utca 177. alatti nagygazda porta védett műemlék.

Megfigyelhető még a térképen egy kis tavacska, amely a tűzoltást szolgálta. Az épületek ekkor még zsúpfedésűek voltak, így könnyen lángra lobbantak.

A település déli végében, az út két oldalán épült meg az uradalmi major, a kapuoszlopon ma is látható a két jellegzetes, kos.

Alsóság 20. századi sorsának alakulását is erősen befolyásolta, hogy a Ság hegyen a – már a római és a középkorban is folytatott – bazaltbányászat a vasútépítésekhez 1911-től ipari méretekben elkezdődött és zajlott 1957-ig. Celldömölk vasútállomástól a hegy lábáig kiépült a vasúti vágány a kőszállító vonatok számára. A bányamunkások részére Alsóságtól nem messze a hegy felé épültek kis lakóházak egységes típus alapján (Bányatelep). A bánya bezárását követően a munkások zömmel Uzsabányára költöztek.

Izsákfa környéke már a korai időktől lakott volt. A Guta-dűlőben késő bronzkori raktárkészletre bukkantak. Római kori villa falait találták meg a Dercóna-dűlőben, amelynek terrazzós padozata, falfreskói, apszisos fürdőmedencéje volt. A ma már csak pusztaként emlegetett Bokod község határában a 14-15. században alakult ki Izsákfa falu. Nevét talán a korabeli birtokos tulajdonosról kapta. 1435-ben említették először Isakfalua néven. 1873-ig Izsákfalva, ekkortól a rövidebb Izsákfa nevet használták hivatalosan.

A török hódítás idején a falu elpusztult, de 1606-ban már azt jegyezték fel, hogy Bocskai István hajdúit kvártélyozták itt el.

A falu déli részén állt valamikor, a Kódó-patak felett Márky János zalai alispán kastélya, amelyet 1542-ben említettek először. Később Nádasdy Tamás lett a tulajdonosa. 1607-ben Kerecsényi Bálint egerszegi vajda, Hees Pál lenti várkapitány és végvári katonák kifosztották.

Izsákfa egyutcás, falu szalagtelkes, fésűs beépítéssel. Az utca északi végének kiszélesedésében áll, és uralja a teret a 18-19. század fordulóján épült Nepomuki Szent János templom, hasonlóan az alsóságihoz. A körülbelül három tucat házzal rendelkező falu - melyek közül az 1720-as években készült Meggyesi-Somogyi kúria jelentősebb épület - mindvégig megőrizte falusias jellegét.

A 20. század elején, 1904-ben egyesült Kiscell és Nemesdömölk Celldömölk néven. Aztán 1950-ben Alsóság, majd 1979-ben Izsákfa is a település részévé vált. Celldömölk ekkor kapott városi rangot.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

Celldömölk történetének mérföldköveit, a várost alkotó települések emlékét egy-egy jelentős épület örökíti meg. Ezek a város értékes és egyben országos védeltségű **műemlékei**.

Pördömölk - A legrégebbi fennmaradt műemlék az egykori dömölki bencés apátsági templom ma is látható része, a **Romtemplom**. Az egyhajós román stílusú épület - Kozák Károly régész kutatásaira alapozott feltételezése szerint egy római villa falmaradványainak felhasználásával - a 12. században épült. A 13. sz. közepén gótikus stílusban átépítették. A 18. századtól - a kiscelli templom megépítését követően pajtának használják. Szentélyében a 14. századból származó gótikus freskótöredékek láthatók. A templomrom a város peremén áll, háttérben a Ság hegy látványával. Indokolt lenne környezetét jobban hasznosított parkként kialakítani és gondozni.

Kiscell – A város létezésének talán leginkább meghatározó épülete a **Szűz Mária** római katolikus plébániatemplom, **kegytemplom**, amelyet 1747-48-ban építettek még Koptik Odó apát irányításával, barokk stílusban. Ezt már 1748 őszén a győri püspök jelenlétében átadták és megáldották, de csak 1780-ban szentelte fel Szily János püspök. Belső festésére a 19. század végén, nagyobb felújítására 1948-ban és 1975/-76-ban került sor. A jelentős méretű épület latin kereszt alaprajzú, 50 m hosszú és 11 m széles. A nyugati bejárat oldalán két 40 méteres, a templom méretéhez viszonyított zömök torony áll, közöttük ívben tört homlokzat, a bejárat felett Szent Anna fából faragott szobra, a főpárkány felett üvegmozaik kép, felette Szűz Mária monogramja van. Mellette Szent Benedek keresztjes érmének mozaikszerű üvegfestményei láthatók. A bal oldali torony alatt a templom 1945-ös bombázások alatti csodálatos megmenekülésének emléket állító táblát helyeztek el. A toronyórákat 1929-ben szerelték fel. A templom belsejében, a hajó két oldalán 6-6 kápolnát alakítottak ki. A Nepomuki Szent János oltár képét Dorfmeister István festette (1767).

A kegyszobor elhelyezésére a templomon belül a máriacelli templom mintájára egy belső kápolnát építettek.

A templom előterében a burkolatban jelölt helyen volt a kút, amelynek ásásakor a csodatétel megtörtént.

A kút fölé később emelt kútház látható a jobb oldali képen.

A **bencés apátsági kolostor** a templom tőszomszédságában 1760-63 között épült barokk stílusban. Az eredetileg teljes négyzet kontúrján körbeépítésre szánt épületnek éppen a templom előtti térre, északra és szintén a látványt meghatározó nyugati irányba néző szárnya nem készült el, torzóként áll jelenleg is. Itt a zárándoklathoz kapcsolódó portékákat, kegytárgyakat árusító bazársor volt hosszú ideig. Ismétlődően felvetődik az épület tömegének teljessé tételének gondolata.

A Hollósi Jusztiánián téren álló harmadik barokk építmény a **Kálvária és Szentsír-kápolna**, amelyet Liptay János ezredes építtetett 1755-ben. A kálvária hosszú ideig az apátsági kertre, majd a Gayer Gyula téri kis parra nézett, mitegy háttal fordítva a városnak. A templom körüli tér rendezése és a Városháza megépülésével, előtte a közterület kialakításával méltó környezet jött létre körülötte. Így a barokk épületegyüttes – a templom, a kolostor és a kálvária – szerves egységbe került, kiegészülve az újjáépült Joachim-házzal, mint a tér legrégebbi lakóépülete.

A Hollósy Jusztinián tér északi házsorának szépen helyreállított barokk műemlék épülete, egykor „Joachim János György bucsuáru boltja” (Porkoláb), a templommal közel egy időben épült. A lenti kép az egykori **Joachim ház** az 1950-es évekbeli állapotában mutatja.

A búcsújárás ide vonzotta a kereskedőket, vendéglősöket, kézműveseket, iparosokat. Így első sorban németek, stájerok (Mariazell kötődése révén) telepedtek le a templom környezetében. A kataszteri térképen (7. oldal) zászló jelzi, hogy melyek voltak a fogadók. Szinte minden sarokháznak vendéglátó funkciója volt. Az „első házak a Pápai-utcában – ma Király János utca (a szerk.) – a „bábos ház” (ma emeletes), mellette Heywald József (a Hangya)...” (Porkoláb), most is meghatározó épületek.

A templom környezetében alakult ki a búcsújáráshoz kapcsolódó egyházi tér, a Klostromtól délre pedig a vásártér, rajta a Szentháromság szoborral.

A **Szentháromság szobor** az egykori vásártéren áll, Itt tartották a heti vásárokat és az országos vásárokat, így a városka és környékének legfontosabb gyülekezőhelye volt.

A Szentháromság szobrot 1836-ban állíttatta Joachim József. A klasszicista stílusú szobor alkotója Höller György.

A szobrok a posztamens sarkain: Szent István, Szent Fórián, Nepomuki Szent János, Remete Szent Pál.

A **Sóhivatal** Kiscellbe költözése 1768-ban azt jelentette, hogy az állam elismerte a település jelentőségét. A hivatal céljára kétszintes copfstílusú épületet építettek a jelenlegi Koptik Odó utca 7. szám alatti helyszínen. Később főszolgabírói hivatal működött benne, jelenleg pedig a rendőrség épülete.

A 19. század végén épült eklektikus lakóház, a volt Arató-ház szépen felújított épülete a Király János utca 13 alatt.

Mindkét épület műemléki védelem alatt áll.

A Sághegyi Bazaltbánya egykori gazdasági vezetőjének és társtulajdonosának, Lázár Ferencnek 1880 körül épített romantikus stílusú lakóháza a Sági utca 20 alatt.

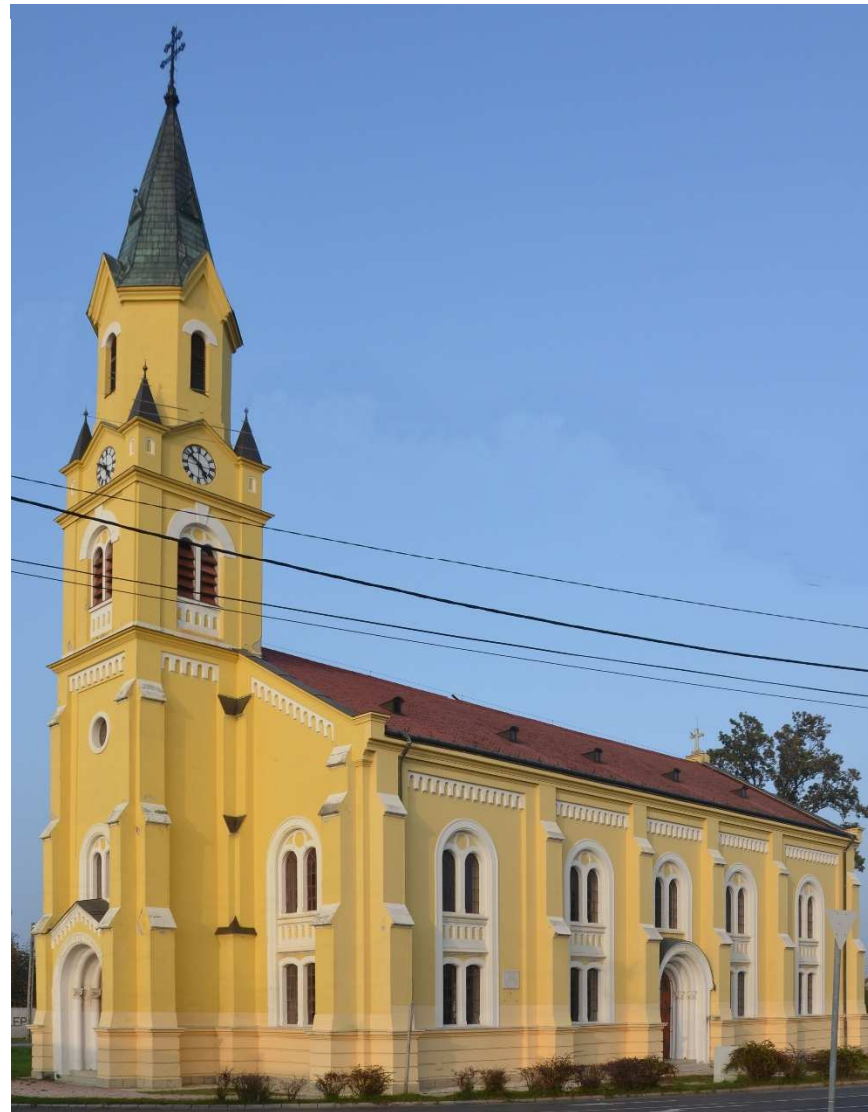
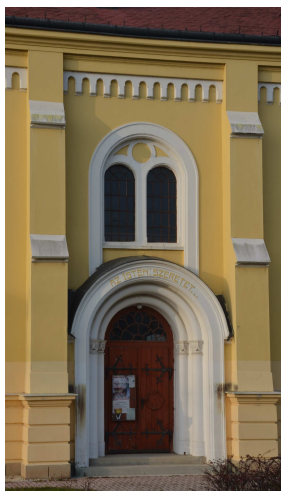

Nemesdömölk - A Nemesdömölki út 11 alatti késői (népi) barokk stílusú nemesi udvarház a 18-19. század fordulójáról származhat. Az épület védett műemlék. Jellegetes a déli oromfala, amelyen a Dunántúlon (Bakoly, Balaton-Felvidék, Kisalföld) gyakran számított, de mára már csak mutatóban látható néhány.

Nemesdömölk lakói nagy részben evangélikus nemesek voltak. Kiemelkedett közülük a Dömölky és a Noszlopy család, de jelentős volt a katolikus Felsőbüki Nagy család is. Ahogyan csökkent Pördömölk jelentősége az idők folyamán, úgy emelkedett Nemesdömölké, sőt lassan ez lett Kemenesalja központjává is. Egy másik régebben keletkezett számlálás szerint lakói közül 283 evangélikus, 30 katolikus volt. De hamarosan következett az ellenreformáció, sőt a gyászévtized ideje is, amikor elvették a templomokat, elűzték a protestáns papokat és tanítókat.

Nemesdömölk 1681. ben vált artikuláris helyé ahol az evangélikusok templomot építhettek. Ekkor lett a település a Kemenesaljai **Evangélikus** Egyházkerület központja. A **templom** építéséhez 1738-ban kezdtek hozzá, nem éppen ideális körülmények között. Az épület mai helyén bűzös pocsolya volt. Az eredetileg barokk stílusban épült templomot 1744-ben szentelték fel. A torony megépítésére 1796-ban került sor, hogy II. József rendelete lehetővé tette. Az evangélikus templom mai eklektikus formáját az 1894-ben Stetka Péter tervei szerint történt átépítés során nyerte el.

Alsóság templomát a XV. században említették először, amikor már kőből épült volt. A reformáció idején az evangélikusoké lett, majd 1732-ben került vissza a katolikusokhoz. 1814-ben átépítették és 1935-ben bővítették. Késő barokk stílusú mellékoltára, melynek oltárképén Mária látható a gyermek Jézussal, 1825-ben készült, Anton Ertl műve. Belsejét neobarokk stílusban Rács-Reich Imre festette ki 1948-ban. A **Szent Miklós** tiszteletére szentelt **templom** főoltárképét 1961-ben festette Radnóti Kovács Árpád. A templom mellett áll **Kresznerics Ferenc** mellszobra, aki 1812-től Ság plébánosa, két évtizedes gyűjtés után írta meg *A magyar szótár gyökérrenddel és deákozattal* című szótárát, amelynek két kötete 1831-32-ben jelent meg.

Alsóság **népi építészet**ének két szép példája ma is látható.

A Sági utca 177 alatt álló, műemléki védelmet élvező, klasszicizáló gazdaház őrzi egy egykori paraszti porta minden elemét (lakóház, istálló, pajta, ólak stb.).

A Szombathelyen lévő Vasi Múzeumfaluban állították fel újra a lenti képen látható, Alsóságról származó szép parasztházat

Az alsósági major kapuoszlopán látható kőből készült kos helyi védelemre javasolt

Izsákfa műemléki védelem alatt lévő épületei:

A **Nepomuki Szent János** titulusú, klasszicizáló késő barokk **templom**, amely 1798-tól 1803-ig épült. Berendezése: oltár, szószék 1800 körüli, empire; oltárkép 1850-ből való, Eder szignóval. A templom közvetlen környezetében lévő villamos oszlopok és légvezetékek nem méltóak a műemlékhez.

A templomtól nem messze, az Izsákfa utca 39 alatt található a **Medgyesy-Somogyi kúria**, amely 1720 körül épült, barokk eredetű, mai klasszicista alakját a 19. század első felében nyerte el.

A műemlékek mellett számos értékes épület, építmény található Celldömölk bel- és külterületén. Ezek megóvása rendkívül fontos, mert a város történelmének bizonyítékai, az itteni lakosok, mesterek építészeti, művészeti kultúrájának lenyomatát képezik, a település karakterét meghatározzák. Megőrzésükről, védelmükről, gondozásukról közös feladatunk gondoskodni, ezért helyi védelmet biztosító szabályozás alkotása szükséges.

A képen a Hollósy Jusztinián tér északi oldalán álló nagyon szépen felújított épület és a falfülkében lévő Szent Flórián szobor látható.

A Schőmer Műterem Településrendezési és Építészeti Kft. által készített Örökségvédelmi Hatástanulmány értelmében védettségre javasolt épületek leltárát az 1. sz. melléklet tartalmazza. A megőrzésre érdemes homlokzatok védelmére tett javaslat a 2. sz. mellékletben szerepel.

Néhány példa a jellegzetes celldömölki házak közül

Rákóczi Ferenc utca 10-12.

Rákóczi Ferenc utca 25.

Dózsa György utca 8.

Rákóczi Ferenc utca 39.

Szentháromság tér 6.

Király János utca 26.

A szép és értékes épületek mellett számos kő- és fakereszt, szobor, emlékmű, köztéri alkotás van a város területén, amelyek az utcakép, a táj képének részét képezik, és amelyek – művészeti értéküktől függetlenül is – a város kulturális, építészeti örökségének elemei, így fontos, hogy megóvjuk őket és szerepeljenek az **értéktárban**.

A Turul-szobor, hősi emlékmű

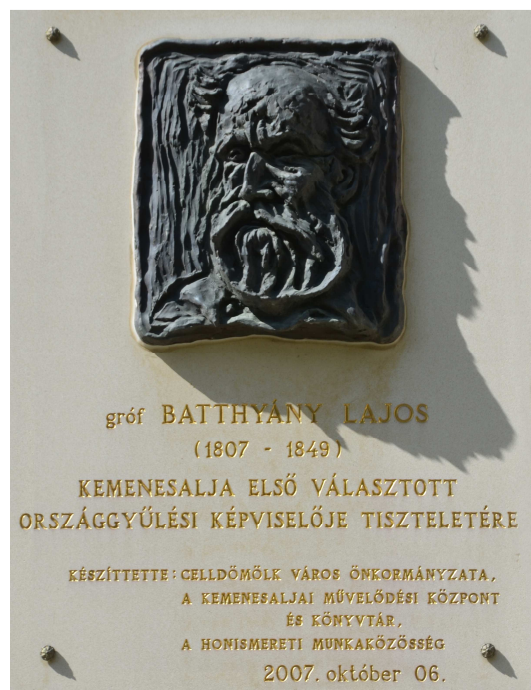
Az I. világháború hősi emlékműve

Gách István (1926)

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emléktáblája

Illés Erika (2004)

Gróf Batthyány Lajos emléktábla

Illés Erika (2007)

Gróf Széchenyi István dombormű

Dessewfy-Horváth Marietta (1993)

Kresznerics Ferenc mellszobra Alsóságon

Diénes Attila (2016)

Szent István kútja (1938)

Koptik Odó apát

Illés Erika (2009)

Mária és a Kisdéd

Illés Erika (2005)

A város történetét szimbolizáló Zsolnay-díszkút

Fürtös György (1983)

Mesefa

Tóth Julianna (1986)

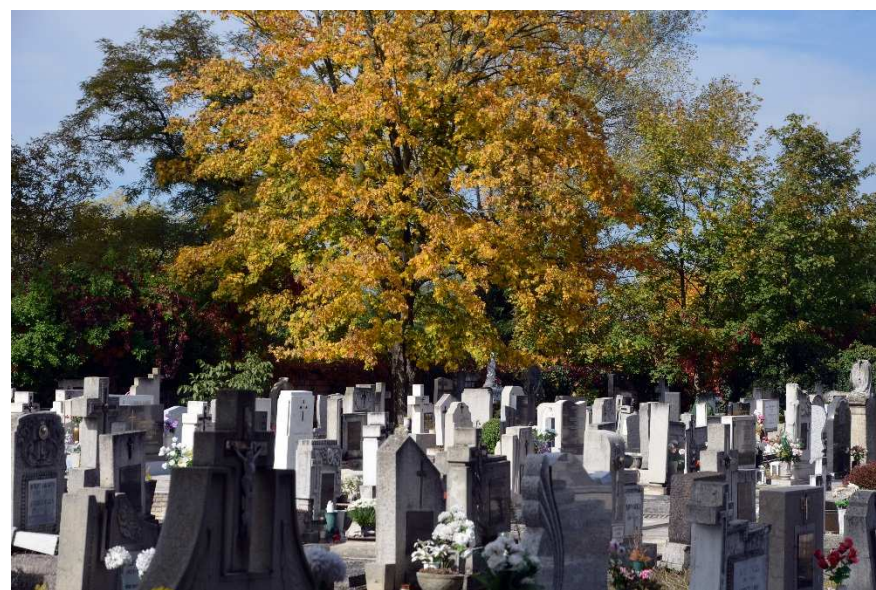

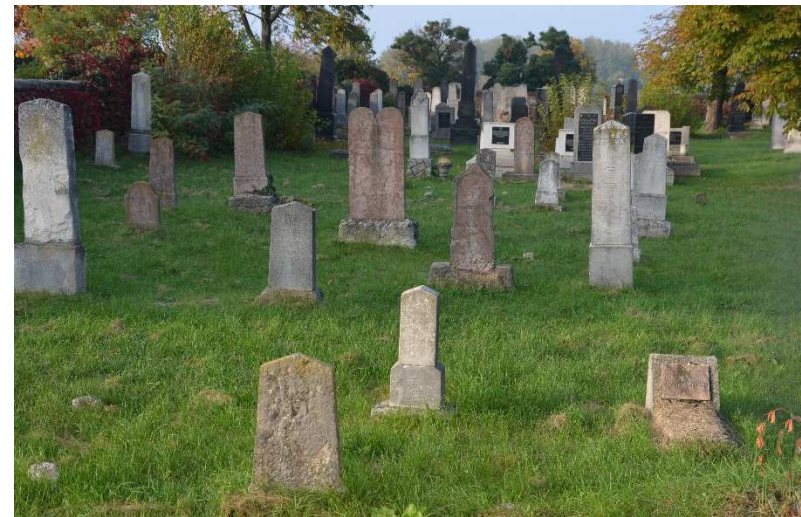
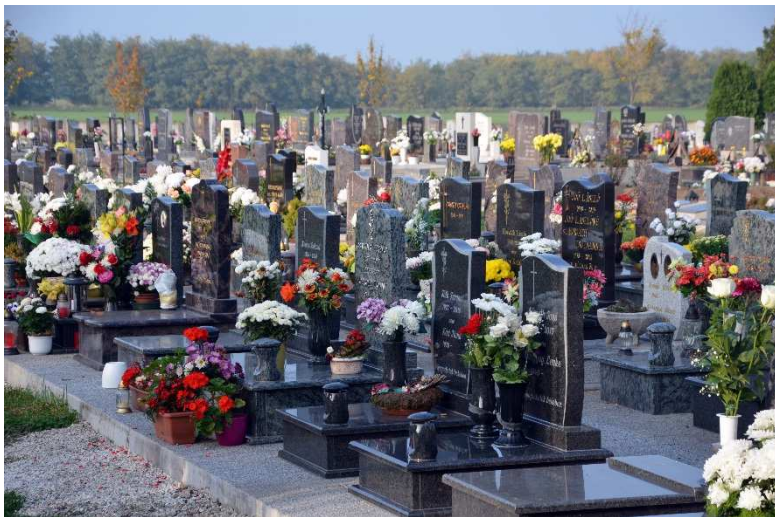
Kemenesalja szellemi műhelye Illés Erika (2013)

A **temető** elődeink nyugalóhelye, a város történelmének lenyomata. Hogy örökségünket megismerjük, ismernünk kell a temetőt! A sírok között járva láthatjuk az egykori híres celldömölkiek és a kevésbé ismert városlakók nevét, akik a maguk területén valamit hozzáadtak, hogy városunk ma olyan, amilyennek látjuk. A sok sírkő egy-egy ember életének megszilárdult tanúköve, egy-egy építőköve a település történetének. Hogy hogyan ápoljuk a sírkertjeinket, azt mutatja, hogy mennyire tartjuk fontosnak az elődöket, a város történelmét. Adózzunk tisztelettel felmenőink előtt, a város múltja előtt, és gondozzuk a temetkezési helyeket!

A képeken Kiscell, Alsóság és Izsákfa temetői láthatók.

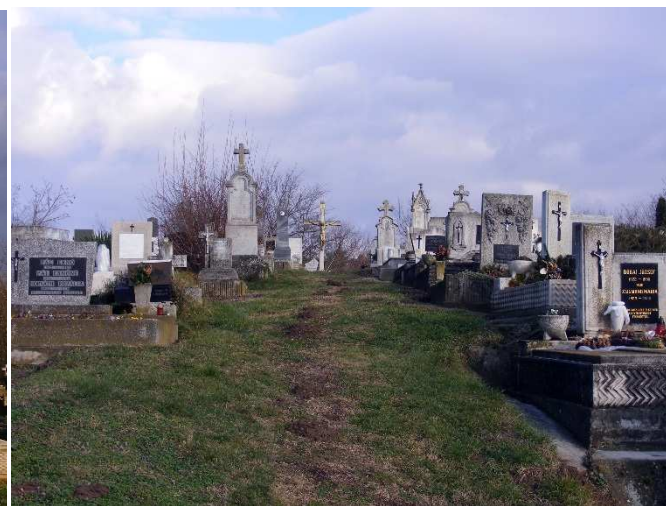
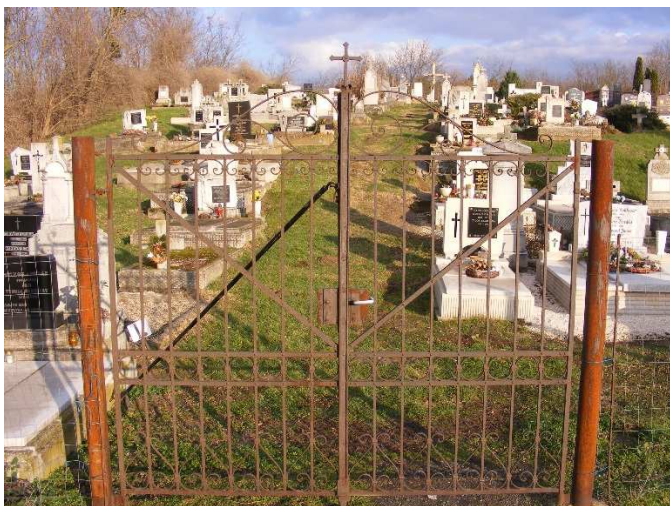

Alsóság
temetője

Izsákfa
temetője

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

4

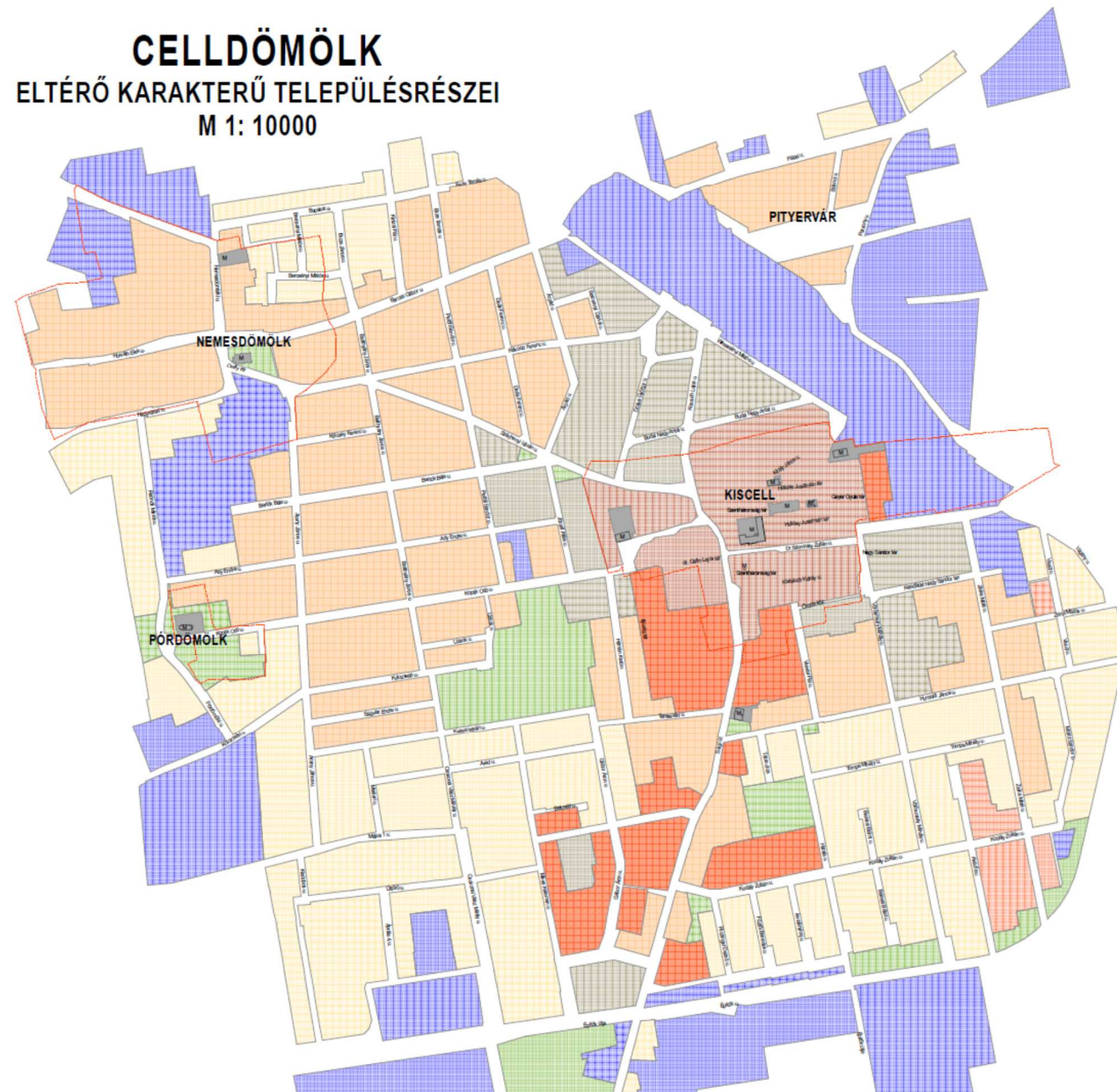

CELLDÖMÖLK

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEI

M 1: 10000

- TÖRTÉNETI (18-19. SZ.) TELEPÜLÉSI HATÁR
- TÖRTÉNETI VÁROSMAG
- TELEPÜLÉSKÖZPONT ÁTMENETI KARAKTER
- TÖBBSZINTES BEÉPÍTÉS, LAKÓTELEP
- SORHÁZAS 1-2 SZINTES BEÉPÍTÉS
- ELŐKERT NÉLKÜLI 1-2 SZINTES BEÉPÍTÉS
- ELŐKERTES KERTVÁROSI BEÉPÍTÉS
- FALUSIAS BEÉPÍTÉS
- GAZDASÁGI, ÜZEMI TERÜLET
- FÜRDŐ, TURISZTIKAI TERÜLET
- ZÖLDTERÜLET, PARK
- SZŐLŐ, KERT TERÜLET

Történeti városmag, Kiscell a búcsújáráshely

A város történetét bemutató részben már foglalkoztunk azzal, hogy Kiscell a 18. század közepétől néhány évtized alatt létrejött település teljesen városias karakterekkel. A két meghatározó épület a templom és a kolostor. Ezek körül épültek a házak, kis telkekre, térfalat alkotva. Szinte minden épület a zarándokok kiszolgálását szolgálta, ezért igyekeztek egyrészt az utca felé szép homlokzatot készíteni, másrészt lehetőség szerint a telkeket maximálisan beépíteni.

Kialakult egy tér a templom körül, térfallal északról és délről határolva. Ehhez kapcsolódva létrejött egy tér a templom előtt, szintén két oldali épülethomlokzatokkal lezárva. A kolostortól délre a vásártér, amelyet minden irányban házsor övezett.

A vásártér két sarkából keleti irányba kiágazó utcák (a mai Szomraky utca és Kisfaludy utca) két oldalán sűrűn beépült.

Celldömölk történeti városmagja gyakorlatilag megegyezik Kiscell 19. századi kontúrjai által határolt területtel.

E területi határok ma már a településszerkezetben nem nagyon fedezhetők fel, mivel egységes részévé vált a város teljes térstruktúrájának. A településrész karaktere viszont a lényeges vonásait megőrizte, magán hordozza a létrejöttének sajátosságait, így kisugárzása van.

A történeti városmagban a házak egy része lebontásra került, vagy átépült, de a helyükre épített emeletes épületek a térfal jelleget megtartották, sőt, magasságuk révén hangsúlyosabbá is tették és a városias karaktert erősítették. Egyedül a nyugati oldali térfal egy szakasza esett áldozatul a második világháború pusztításának, majd a növekvő város fejlesztési igényének. Kárpótlásul a terek szövete egy újabb elemmel bővült.

A Kisfaludy Károly utca

A képen látható a nyugati térfal megmaradt része. Egy kétszintes saroképülettel indult a folytatása, amelynek helyén most a lapos tetős üzlet áll.

A Kossuth Lajos utca a vasút megépítése óta csatlakozik a városközponthoz, miután az ott álló épületet elbontották.

A történeti városmag az itt lévő hat védett épület, építmény műemléki környezete, illetve a műemléki terület révén – amelynek a határa gyakorlatilag szinte teljesen megegyezik a történeti városmag határával – gyakorlatilag műemlékvédelmi korlátozás alá esik, így ez már részben garantálja, hogy az építkezések során érvényesüljenek az illeszkedési szabályok. A városközpont a település minden lakójának és az ide látogatóknak is közös élettere, találkozási pontja. Az, hogy a város e karakteres központi része megőrizze értékeit, sajátosságait, építészeti minőségét és hangulatát, mindannyiunk közös érdeke.

Az utóbbi években sok fejlesztés, felújítás történt Celldömölk központjában, amelyek igényesen, körültekintően készültek. Ez inspirálhat mindenkit, hogy a maga területén járuljon hozzá, hogy még szebbé válhasson városunk.

A felújított református templom az új toronysüveggel, a Szent Benedek Iskola új épülete és mögötte a sportcsarnok. Ezek helyén álltak az egykori Kiscell szélső házai. Távolabb a nemesdömölki Evangélikus templom tornya és a Kőnig új csarnokának teteje látható.

A vasút és a vasutas város

Az 1871-ben elkezdődött vasútépítéssel a város is rohamosan növekedett. Kezdetben a vasúthoz közvetlenül kapcsolódó épületek, a vasútnál dolgozók számára lakóházak épültek. De egyre több polgár települt be a városba. Ekkor alakult ki és épült be a Kossuth Lajos utca, a Dózsa György utca, majd a Budai Nagy Antal utca, Rákóczi Ferenc utca, és a rá merőleges utcák. Ne feledjük, Kiscell 1904-ben egyesült Nemesdömölkkel, így ez is indokolta a két település lassú összenövését. Erre az időszakra a sajátos vasúti épülettípusok és a szép polgárházak a jellemzők, amelyekből sok jó állapotban fennmaradt. (Lásd az Örökségünk fejezetben!)

A vasútállomás épülete egykor és ma.

Ahogy a város egyes részeivel történt, a vágányok is egyesülnek.

A Kossuth Lajos utca, végén a vasútállomás épületével

A vasútállomáshoz vezető másik út, a Dózsa György utca

Az épületek

A polgári lakóépületek közvetlenül az utcáfrontra épültek. Gyakran teljes szélességben, zárt sorúan beépítették a telket, kapuszínnel, vagy csak kis oldalkert elhagyásával. A zárt sorú beépítésnél utcával párhuzamos gerincű nyereg tetőt alkalmaztak. Az oldalkertes épületeknél elég gyakran csonkakonttval fejezték be a tetőt. Az utcai homlokzat nagyon gyakran díszített eklektikus, romantikus stíluselemek a jellemzőek. A díszítés nagyon igényes és egyedi. Az anyaga általában terrakotta, vagy vakolat, de a betétekhez különböző színű klinkerburkolatot is használtak.

Ezek a szép celldömölki épületek példák lehetnek a jövőben építendő házakhoz. Vannak épületek amelyek még felújításra várnak. Érdeemes addig elvégezni a renoválást, ameddig a díszek még a házon vannak, hogy mintaként szolgálhassanak. Semmi képpen nem javasolható a díszítés leverése, mert az a házhoz tartozik. Külső hőszigetelés esetén is először fényképezzük le, mérjük fel részletesen és vegyünk mitát. Ezután próbáljuk meg óvatosan levenni, biztonságba helyezni, majd a hőszigetelés elvégzése után dübelek segítségével újra felragasztani a homlokzatra.

További példák a párkányok díszítésére

Dicséret illeti azokat, akik megmentik és igényesen helyreállítják az épület díszzeit

Díszítések az ablakok körül

Kváderes sarok és csigás szemöldök vakolatdíszítés

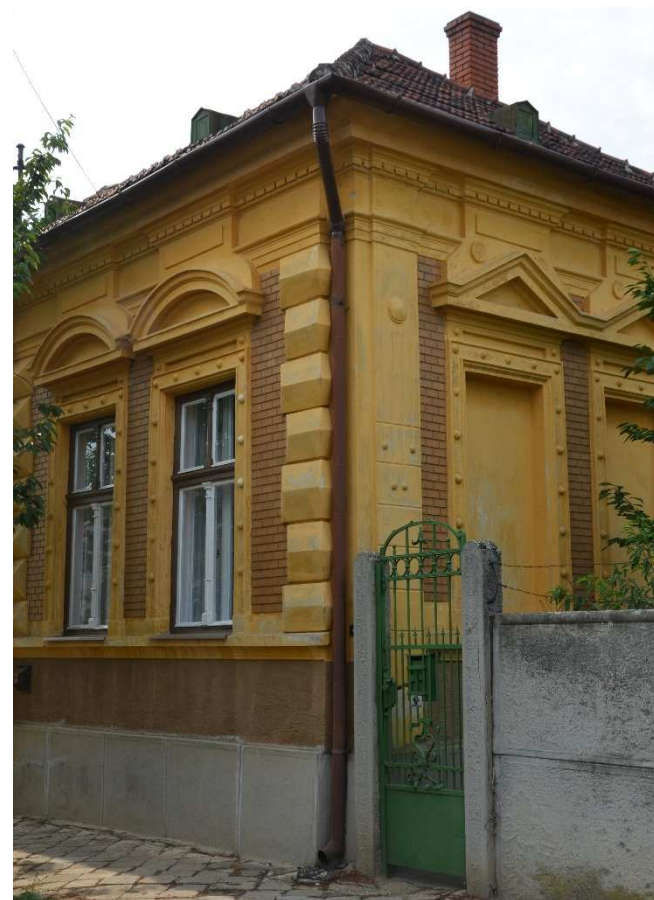

Klinkerbetétes, nagyon ízléses vakolatdísz

Jellemző még a rizalit alkalmazása, amikor az épület egy része utca felé a homlokzat síkjából kilép, ezzel egy hangsúlyos, sokszor – a tetőt itt elfordítva, akár ki is emelve – toronyszerű elemként jelenik meg. Evvel a hosszú homlokzat megtörhető, változatossá tehető. Ilyen házak a kertvárosban is láthatók.

Egy szépen felújított lakóház a Széchenyi utcában

Kváderekő vakolatdíszes, klinkerburkolatos ház a Rákóczi Ferenc utcában

Jellegzetes, rizalitos lakóházak a város nyugati, kertvárosi részén

A Bartók Béla utcai ház homlokzatsíkjának előléptetése érdekesebbé teszi az épületet. Az ablakok körül egyszerű mintával is sikerült díszíteni a homlokzatot.

A 20. század első felében a már Nemesdömölkkel egyesült Kiscell területileg is egybenőtt, és elkezdett a közös területen dél felé bővülni. Így létrejött az Arany János utcában és rá merőlegesen kialakított utcákban egy kertvárosias beépítésű terület, kicsit egyszerűbb homlokzatképzésű, de jellegzetes épületekkel, amelyekből még sok példa látható. A folyamat a második világháborút követően is folytatódott egyre délebbre terjeszkedett Celldömölk, egészen az iparvágányig beépült a nyugati terület, majd a keleti rész is.

A Széchenyi István utcai ház homlokzatát szépen tagolja a középrizalit.

NEMESDÖMÖLK

Nemesdömölk, mint protestáns központ sokáig erősödött, de Kiscell létrejötte és annak gyors fejlődése visszavetette, így tovább gyakorlatilag nem növekedett. Karaktere a 18. század végi, 19. század eleji nemesi falu jellegét hordozza. Annak ellenére, hogy 1554-ben 10 nemes családfőt írtak itt össze, jelentősebb épületeket nem hagytak hátra. Egyetlen kis kastélya az Eltz grófé volt. Ezen kívül egy major volt a templom körüli tér déli részén. Kiemelkedő épülete a templom, uralja a települést.

A 20. század elején Kiscellel történt egyesülését követően a két település lassan összeépült. A kastélyt a második világháborút követően államosították és lakásokként hasznosítják. A major a beköltöző ipari vállalkozás (ÉLGÉP) fejlődésével párhuzamosan gyakorlatilag felszámolódott.

A Horváth Elek utca Nemesdömölkön

A Baross Gábor utca

A Pápa felé vezető Baross Gábor utca egykor is jelentőséggel bírt. Az út mellett azonban csak néhány ház állt, azok is tulajdonképpen a templom körüli kiszélesedő teret szegélyezték. A templom mögött, a parókia helyén is állt pár ház, így egy körbejárható tér övezte az evangélikus templomot. (Lásd 6. oldali térképen!) A Kiscell felé vezető út jelentőségének fokozódásával a tér is átalakult és inkább egy útkereszteződéssé változott. A lakóépületek részben átépültek, részben lebontásra kerültek. A templomon kívül a népi barokk lakóház (múemlék), a vendéglő U-alakú épülete és természetesen az Eltz kastély (kúria) emlékeztet még az egykori Nemesdömölk településre.

A Baross Gábor utcától északra az 1980-as években egy kis lakóterület került kialakításra családi házak számára. A telkek mostanra már gyakorlatilag beépültek, a növényzet is megnőtt, így hangulatos lakókörnyezet alakult ki a Buza János, Bercsényi Miklós és Bocskai István utcákban.

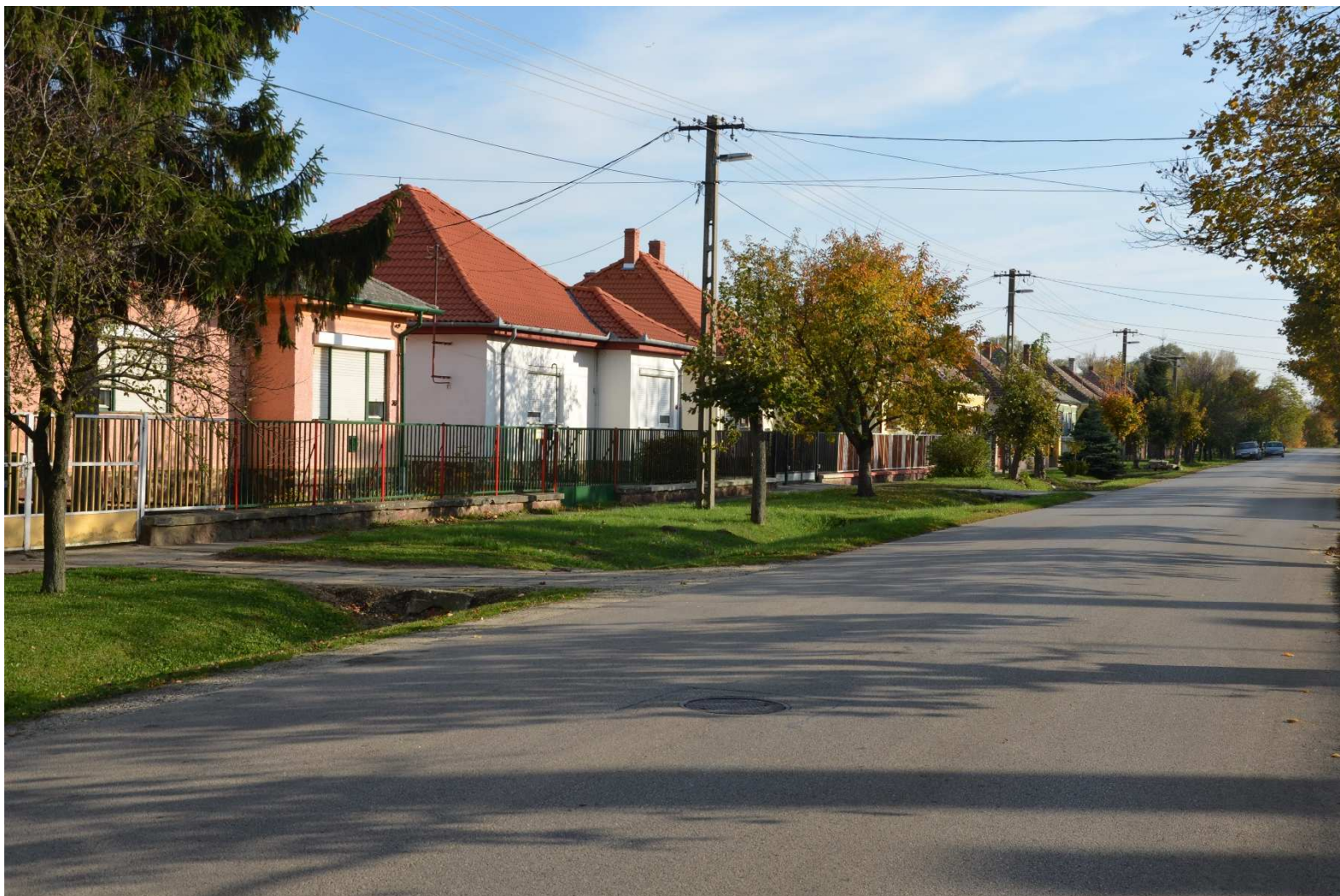

KERTVÁROSI RÉSZEK

Celldömölkön a második világháborút követően jelentős iparfejlesztés történt, amely részben a vasutat kiszolgáló, részben pedig könnyűipari jellegű tevékenységet folytatott. Ez felgyorsította a lakosságszám növekedést és a lakásépítést. A gazdasági terület jobbára a sághegyi vasút mentén valósult meg, így a lakóterületeket is a település déli részén alakították ki. A hatvanas, hetvenes években jellemzően „sátortetős” épületek épültek, ami némi monotonitást eredményezett. Mára már ezek az utcák is hangulatossá váltak az utcafásítás, és a homlokzatok színezése révén, viszont az épületek ritmikus rendje megmaradt.

Az Úttörő utca hangulatos a „sátortetős” típusházai egyhangúsága ellenére. A színek és növényzet oldják a monotonitást.

A Csokonai Vitéz Mihály utcában a széles zöld sáv és fák oldják az egyhangúságot

Az 1970-es, '80-as években az újabb „típussterveknek” köszönhetően változatosabbá vált az utcakép (Mesteri utca).

Újabb változásként megjelent a sorházépítés Celldömölk délkeleti részén (Akácfa utca). Ez a lakásépítés gazdaságos formája, egyesíti a társasházak és családi házak előnyeit. Nyugat Európában (pl. Anglia, Hollandia és a Skandináv országok) rendkívül elterjedt.

LAKÓTELEPEK

Celldömölkön az 1970-es évektől a városmagtól délre, de annak közelében is épültek lakótelepek. A Kodály Zoltán utcai, Mikes Kelemen utcai és Ifjúság téri lakóházak gyorsan „benépesítették” az addig gyéren lakott városrészeket. A sok fiatal lakónak köszönhetően hamarosan megjelent az igény a bölcsődék és óvodák építésére és játszóterek létesítésére is. A kezdetben kissé sivár környezet mára már hangulatossá vált azzal, hogy már felnőtt növényzet, megtörtént az épületek felújítása, színezése, környezetének rendezése és a lakók gondozzák is azt (Ifjúság tér, Kodály Zoltán utca).

Az Ifjúság téri lakóépület „megbúvik” a fák lombja mögött

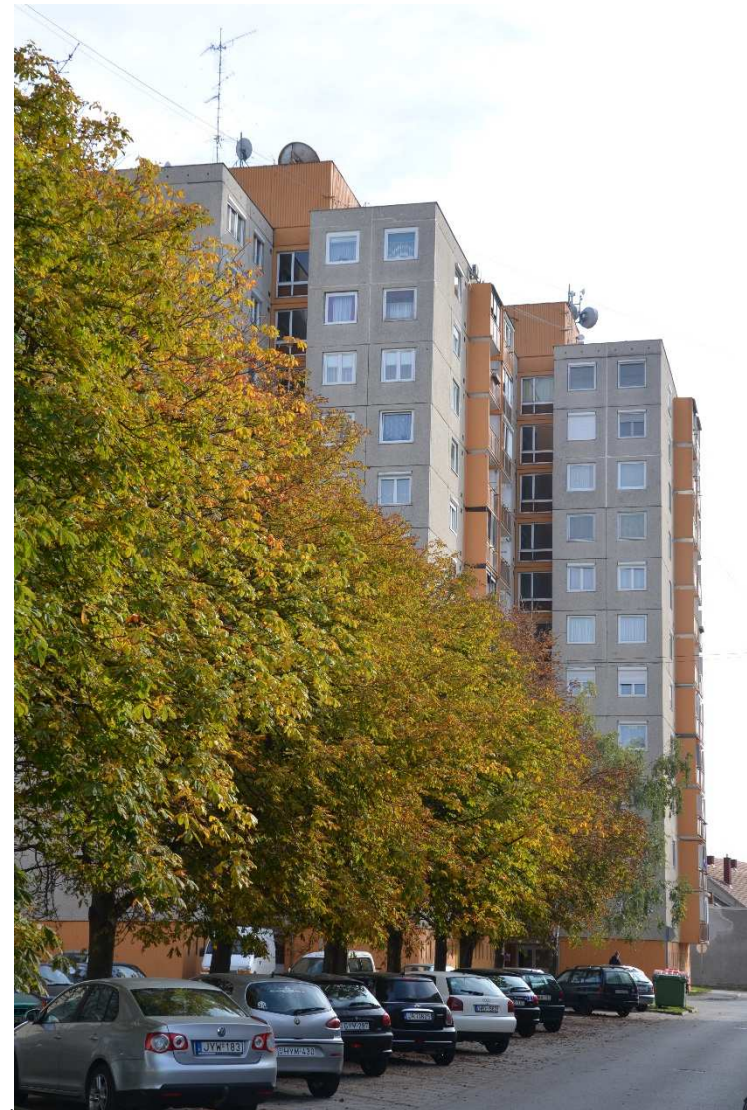

A kisvárosi léptékű Mikes utcai lakótelep, megfelelő zöldfelülettel és az elengedhetetlen – korszerű eszközökkel felszerelt – játszótérrel

Az 1980-as évek elején Celldömölk sem kerülte el az akkori trendet, a Sági utcában felépült két tízeemeletes panelház, ami megoldotta sok család lakásgondját, viszont lényeges változást eredményezett a kisváros arculatában. Főként azzal, hogy akkor az egész országban alkalmazott házigyári technológiával készített uniformizált épületek kerültek a történeti városközpont közvetlen közelébe.

Mára a környezetükben lévő fák az utcáról nézve már részben kitakarják a léptékidegen házak látványát.

A Mikes Kelemen utcai lakótelep a Gábor Áron utca meghosszabbításaként további lakóépületek építésével bővült. A felépített lakóházak a korábban megszokott kockaházaktól eltérően már magas tetővel készültek.

A Gábor Áron utca keleti oldalán álló épület szalagházként épült, követve az utca ívét.

ALSÓSÁG

ALSÓSÁG

Az 1950-ben Celldömölkhez csatolt, korábban mezővárosi rangot is élvező település méretei ellenére inkább falusias vonásokat viselt magán. A városhoz tartozás viszont lényeges változásokat hozott életében. Mivel az 1970-80-as években Celldömölkön fogyni kezdtek a családiház építésére alkalmas területek, ennek az építési módnak leginkább Alsóságon biztosított a város lehetőséget új utcák nyitásával, telkek kialakításával. Először a Kresznerics Ferenc utcában, majd a Hegyi útról nyílóan létrehozott utcákban épültek sorra a családi házak. A városrészben lassan átépülnek a régi parasztházak is és kezd kertvárosias jellegűvé válni.

A településrész központja szép orsós tér, a templommal. Az övező épületek közül viszont csak az iskola és az óvoda kétszintes, a többiek földszintes, falusias házak. A Celldömölkhez csatolás miatt – mivel így egy központúvá vált a két település – itt nem is volt lényeges fejlődés, mindössze egy takarékpénztár épült a Hegyi utca elején, a Mátyás király és Sági utca sarkán pedig egy könyvtár-posta épület. Azóta az iskola korszerűsítése is megtörtént és mögötte egy új sportcsarnok épült.

A központ, mint alközpont fejlesztésre szorul. A szép arányú tér igényes burkolása feltehetőleg elősegítené az azt övező házak felújítását is. Indokolt lenne ösztönözni, hogy inkább zárt sorú, kétszintes, kisvárosias házak épüljenek itt, hogy térfalként jobban kijelöljék a teret, mint alközpontot.

A képen a Hegyi utca eleje a takarékszövetkezet épületével és templommal

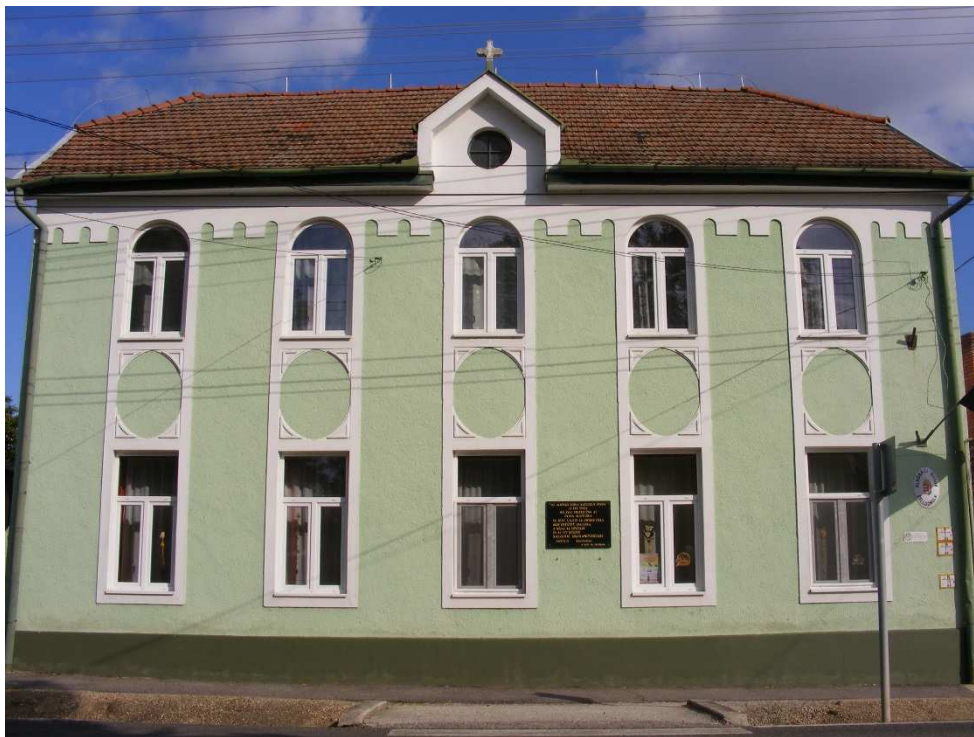

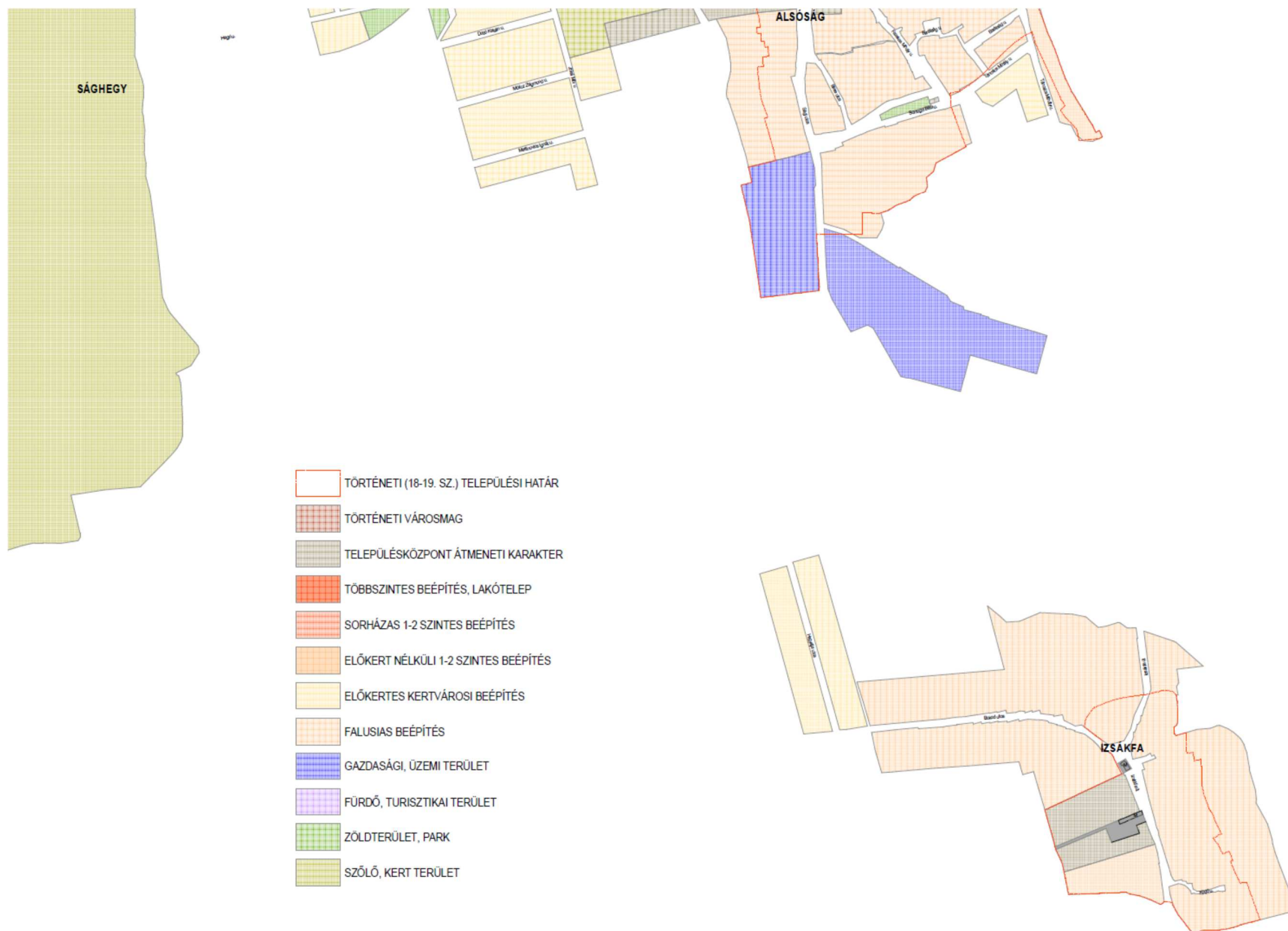
Alsóság „főtere” megérett egy városi alközponthoz méltó rekonstrukcióra

A római katolikus templom és iskolaépület környezete gondozott, szépen kialakított. Ehhez kellene igazítani a tér többi részét is.

Az óvoda és az evangélikus templom is helyi építészeti értéként elismerésre javasolt

IZSÁKFA

Izsákfa nagyon szép környezetben, északról és délkeletről is erdővel övezve, a Kodó patak mentén fekszik. A falusias jellegét a mai napig megőrizte. Ide azok költöznek, akik szeretik a hangulatát és nyugodt környezetre vágnak. Ez így van jól, hogy a városnak legyen ilyen településrésze is! A jövőben ennek a karakternek a megőrzése indokolt.

Izsákfa területén (izsákfai Pincedom) található egy földvár, amely a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény értelmében természeti értéknek minősül, így természeti védelem alatt áll.

Izsákfa szélében kezdődik az erdő

Izsákfa központja

A hangulatos Bokodi utca

GAZDASÁGI TERÜLETEK

Celldömölkön a település kedvező adottságai révén széles körű gazdasági tevékenység alakult ki. Egyrészt a mezőgazdaságra alapozott, másrészt a vasúthoz kapcsolódó, harmadrészt különféle könnyűipari üzemek létesültek. Az üzemek részben a város peremterületein, részben a sághegyi iparvágány mellett helyezkednek el. Néhány, kevésbé zavaró tevékenységű üzem beékelődött a belterületbe. A válságjelenségek a város üzemeinek tevékenységét is megzavarták, ezért időnként egyik-másik helyen a termelés megszűnik, majd más profillal újra indul. Átmenetileg ipari épületek használaton kívül kerülnek.

A celldömölki üzemek nagy része tervezett módon került elhelyezésre, a lakóterületektől megfelelő távolságra, de mégis könnyen megközelíthetően. A járműforgalom általában nem terheli a lakóterületi utakat, de a városközpontot sem. Az ipari létesítmények előterében megfelelő mennyiségű parkolót építettek, a gyár területére növényeket telepítettek, a régebben létesített épületek általában felújításra kerültek, így ezek az üzemek megfelelő megjelenésűek. Előző oldalon és jobbra két vállalkozás épületei az Építők útján.

A lakóterületek környezetében lévő ipari üzemek esetében a környezetvédelmi szempontokat különösen szigorúan kell érvényesíteni. A zaj, por, egyéb káros anyagok kibocsátásának határérték alatti tartása mellett a fényszennyezés elkerülése is lényeges, főként a három műszakos munkabeosztás esetén. Ezen túl nagyon fontos az épületek esztétikai megjelenése, mivel azok a lakóépületekkel együtt alkotnak egy utcaképet. Az üzemcsarnokokat ezért az utcáról takarva, növényzettel körülvéve célszerű elhelyezni. Utca felé a cég iroda- és szociális épülete kerüljön, amelynek homlokzatát megfelelő módon lehet formálni.

A bal oldali képen a volt kesztyűgyár épületének felújított homlokzata a Csokonai Mihály utcában. Az élénk szín használatával változatossá vált az épület utcai megjelenése.

REKREÁCIÓS TERÜLETEK

Celldömölkön, 2005 nyarán készült el a gyógyhatású termálvízzel rendelkező Vulkánfürdő zöldmezős beruházásként. A látogatók körében gyorsan népszerű lett, ezért azóta bővítették, egy szálloda is épült mellette és kemping is létesült. A környezetükben várhatóan felgyorsulnak a fejlesztések, ezért a terület felhasználását megfelelő körültekintéssel kell megtervezni.

A településrendezési terv a Téglagyári tó és Alsóság közötti területre alapvetően rekreációs célú hasznosítást irányozott elő. A fürdőhöz kapcsolódó üdülési célú épületeken túl sport- és egyéb szabadidős létesítmények építésére nyílik itt lehetőség.

A Sági utca mellett korábban épült üzemanyagtöltő és autószalonnak, -szerviz mellé nagyobb kereskedelmi egységek (szupermarket) építésére van lehetőség. Arra azonban figyelemmel kell lenni, hogy a zöldterületi arány összességében is megfeleljen a rekreációs területek számára előírt feltételeknek. Továbbá laza beépítés valósuljon meg, nagyobb összefüggő zöldfelületekkel, hogy a két településrész közötti tagoltság fennmaradjon, ne legyen folyamatos az összeépülés.

SÁGHEGY

A 279 méter magas vulkáni tanúhegy Celldömölk elválaszthatatlan része. Bármely településrészen tartózkodunk, ha az épületek ki nem takarják, a látvány meghatározó eleme. A hegy mind természeti értéként, mind geológiai tankönyvként, mind kirándulóhelyként, pihenőhelyként, vagy szőlőhegyként egy ideális helyszín. A pincéi hangulatosak, egyediek, és most már elmondható, igényesen megépítettek. A szőlők is szépen gondozottak, a bor egyre tökéletesebb. A Sághegyen az építkezések a jövőben is a hagyományon kell, hogy alapuljanak. Még van elég sok szép régi pince, amelyekről mintát lehet venni.

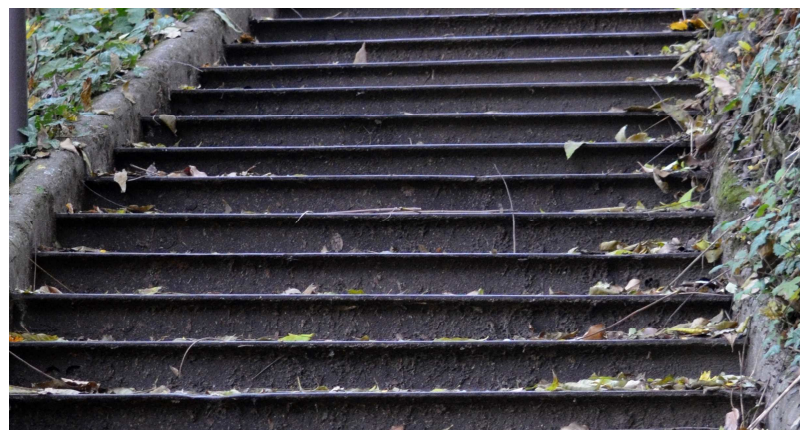
Talán ősszel a legszebb a Sághegy

Ez a pince már nincs meg, de a mestergerendája – amelybe az 1562-es évszámot vésték – a Sághegyi Múzeumban látható

A Sághegy télen is nagyon szép

A fél évszázadon keresztül folyt intenzív bazaltbányászat következményeként láthatóvá váltak az egykori bányagödörben a vulkáni tevékenység képződményei. Torzóként megmaradtak a bányászathoz kapcsolódó létesítmények, építmények, amelyek ipari emlékek. Mára a természet „örökbe fogadta” ezeket a kőből, betonból, vasból készült monstrumokat, így már szerves egységgé váltak a különböző természeti és mesterséges elemek.

A **Sághegyi Tájvédelmi Körzet** az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 1/1975. számú határozatával országosan védetté nyilvánított természeti terület. Fenntartásáról a 113/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet rendelkezik.

A Ság-hegy továbbá európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű „**Natura 2000** kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület” (HUON20001).

A hegy növényzete jelentősen eltér a környezetétől, önálló flóraszigetet alkot, karsztbokor ligetekkel, nyílt és zárt árvalányhajas pusztagyepekkel, melegkedvelő molyhos tölgyes társulásokkal. Bár a hegy tetejének letermelése miatt az eredeti növényzet tönkrement, a Ság lágy szárú növényfajai között sok értékes faj akad.

A kunkorgó árvalányhajon túl a területen leány- és feketekökörcsin, tavaszi hérics, tarka nőszirm, pirosló kigyószisz és nagyzezerjófű is nyílik. A sziklás letördeléseken pedig az ilyen helyekre jellemző szirti sziklaiternye, aranyos fodorka és édesgyökerű páfrány él. Az állatvilága kis területi kiterjedése miatt nem túl gazdag, de néhány ritka faj él itt, mint a gyászos cincér és költenek holló, vörös vércse, erdei fülesbagoly, gyöngybagoly.

A bányászat által nem érintett, vagy éppen azért látható sziklaképződmények különleges látványnak számítanak.

Mindezen értékek miatt fontos, hogy a hegy e különleges egységében tudjon megmaradni.

A szőlőművelés a Ság hegyen már a rómaiak óta létezik. Korábban hagyományos, úgynevezett „gyalogtőkés” módszert használtak, ma már korszerűbb „kordonos” művelési módot alkalmaznak. A szőlőterületek általában kis parcellák, családi művelésűek. A szőlőfajták közül őshonos a juhfark, furmint, rabszőlő, de a legelterjedtebbé az olaszrizling vált.

A szőlőműveléshez kapcsolódóan elengedhetetlen a pinceépítés. Az egykori hosszúkás zsúpfedésű pinceépületek mellett a 20. század első felében megjelentek a villa jellegű faragott fa fedett teraszos épületek, melyekből még ma is áll egypár. Az 1960-80-as években egyre több hétvégiház típusú épület is létrejött a kis területeken, aminek következtében a hegyi utak mentén pincesorok alakultak ki.

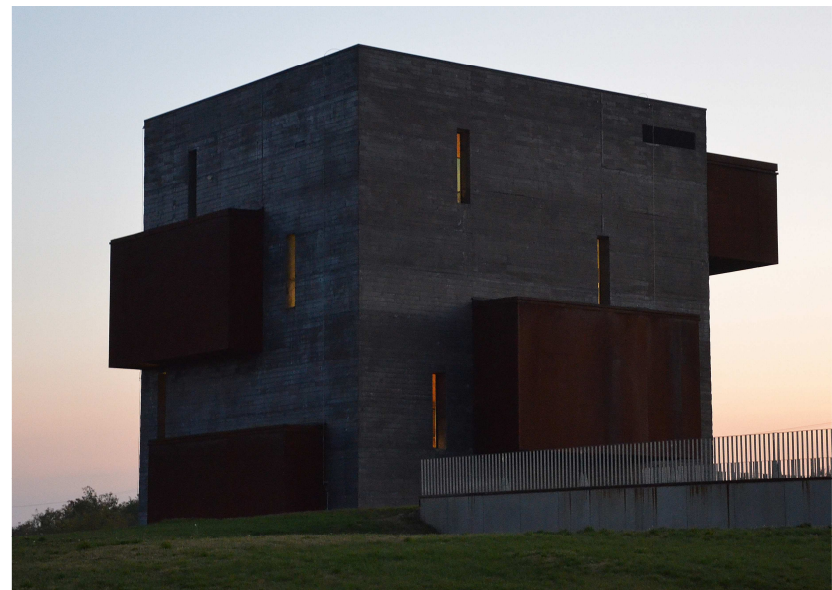
A sághegyi pince általában egyszintes, de lejtősebb részen a borospince fölé került a tartózkodó rész, szoba. Az épület nyeregtetős, oromfalas, néha csonka kontyos, cserép fedésű, gerince a rétegvonalakra merőleges. Az új pinceépület (présház) a Sághegyre vonatkozó szabályok alapján legfeljebb földszint+tetőteres, 3,5 m legnagyobb homlokzatmagassággal oromfalas, lejtésirányú nyeregtetővel építhető, 40-45 fok közötti tetőlejtéssel.

A Ság hegy lábánál, az egykori vasúti átrakó helyén áll a Kemenes Vulkán Park látogatóközpont különleges épülete. Az épület visszaidézi az egykori bányászati tevékenység funkcionális építményeinek rideg külsejét, egyben a 21. századi építészet elemeit felhasználva egy izgalmas kompozíció. Belső tereiben pedig a tervezője a Földes és Társai Építésziroda alapkonceptiója, egy vulkán belső struktúrájának építész szemmel kivitelezett vetülete tárul az érdeklődő elé.

A látogatóközpont épülete részévé vált a Ság hegy sokszínű látványának, az általa kínált színvonalas bemutató pedig megismerteti az érdeklődővel a vulkáni tevékenység különlegességeit, valamint a hegy értékeit.

TÁJ, TERMÉSZETI, TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEK

A várost övező táj, északról az Alsó Kemeneshát, keletről a Bakony, déli irányban a Tapolcai-medence a vulkáni tanúhegyeivel, beleértve a Somlót is, és nyugatról a Sághegy látványa különlegesen szép környezet, ami meghatározza Celldömölk látképét.

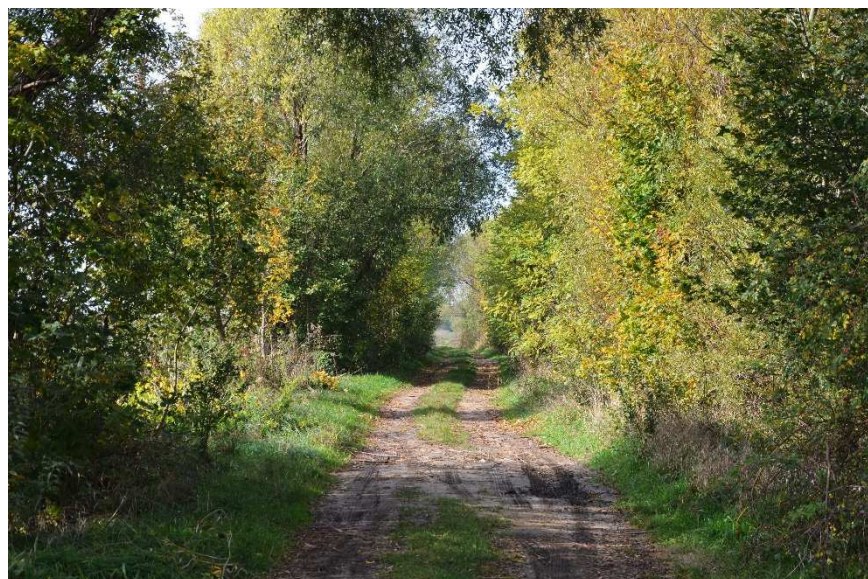
Celldömölk területén hét országos jelentőségű védett természeti terület található. A Sághegyi Tájvédelmi Körzet mellett egy földvár (izsákfai Pincedomb 0573/5 hrsz.) és öt láp (0142, 0143/1, 0143/2, 0160/1, 0160/3, 0160/4, 0161, 0162/1a, 0162/2, 0164/4b, 0164/4c, 0164/5, 0271/4, 0271/5, 0272 hrsz.). Az 1996. évi LIII. törvény 23. § értelmében védelem alatt áll minden földvár (természeti emlék) és minden láp (természetvédelmi terület).

A Ság-hegy (HUON20001) mellett a Marcal-medence (HUBF20015) is NATURA 2000 Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

Celldömölk közigazgatási területét a Nemzeti Ökológiai Hálózat magterülete és ökológiai folyosója érinti.

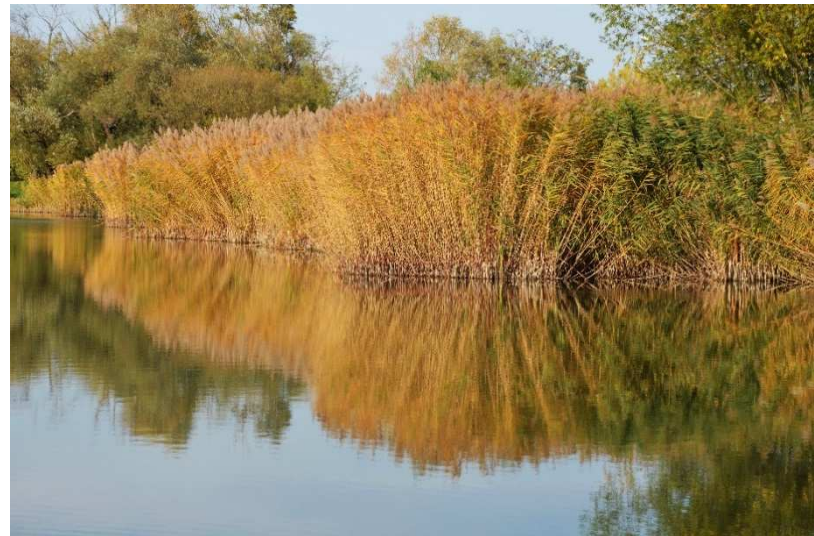
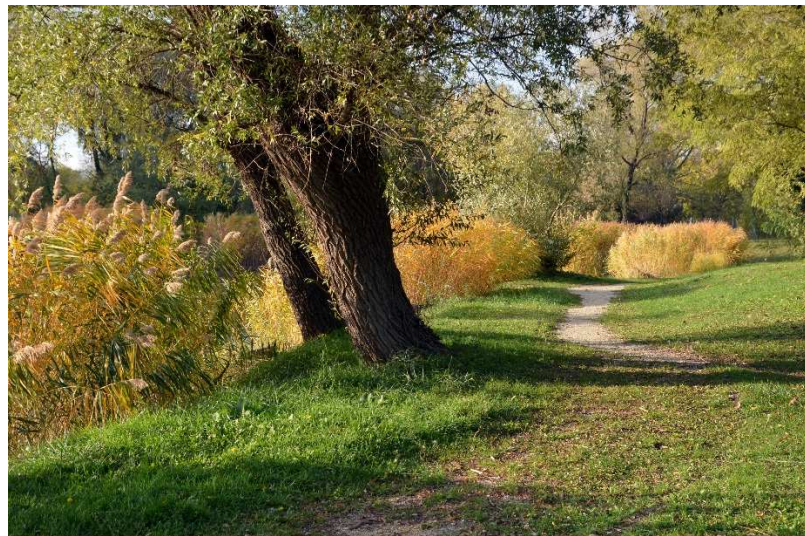
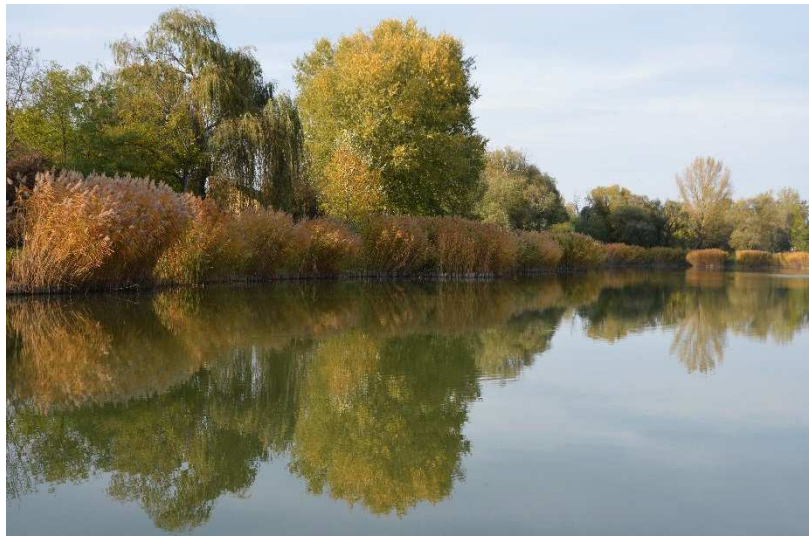
A települést a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete érinti.

A védett természeti területek, a Cinca patak környezete, az Izsákfa környékén lévő erdők és néhány kisebb facsoport kivételével a külterületen szite mindenütt mezőgazdasági művelés folyik. A megművelt területek növényzetének tarkaságát még tovább színesítik az árkokat, mezőgazdasági utakat kísérő fasorok, facsoportok, bokorsávok.

Cellödömlék külterületén a néhány régen létesült majort (Marcal-major, Kismező, Bokod, Sándorháza, Pletnics-major), kivéve a tájképben nem jelenik meg nagyobb építmény, telep. Ezt a továbbiakban is indokolt fenntartani a tájkép megőrzése érdekében.

A város belterületén, az egykori téglagyár agyaggödrei helyén kialakult tavak környezete a terület rendezése és a természet áldásos tevékenysége révén nagyon szép természetközeli állapotba került, ahol a vízi fauna és flóra otthonra talált. A Téglagyári tó és környéke nem csak a kikapcsolódás, a város lakosságának, de a környezet a regenerálódásának is a helyévé vált. A város központjától nem messze, a lakóterületek szomszédságában található terület igazán jó adottság ahhoz, hogy megőrizve a természetes környezet jellegét, rekreációs helyként szolgáljon.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Celldömölkön, a város egyes területein kisebb eltérések ugyan tapasztalhatók, de nagyrészt harmonikusnak mondható utcaképek alakultak ki.

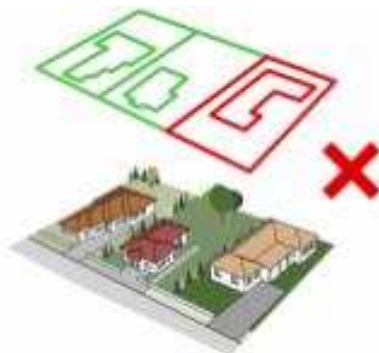
A történeti városmag közvetlen szélére kerültek magas épületek, ez egy városnál bizonyos mértékig elfogadható. Az viszont fontos, hogy az illeszkedés szabályait betartsuk, visszafogott tömegformálást és magas építészeti minőséget, igényesen kiválasztott anyagokat használjunk!

Ahol már kialakult beépítés van, ott az alkalmazkodás szabályait kell betartani. Célszerű a helyben jellemző formavilágot épülettípusokat alapul venni a lakóházunk megtervezéséhez.

A városközpontban és az azt övező részén általában előkert nélküli beépítésekkel találkozunk, sok esetben zárt sorú, vagy kicsi oldalkerttel épültek a házak. Ezeken a területeken fontos szabály, hogy az építési vonal betartásra kerüljön! Ha az épületet a szomszéd házzal nem egy vonalba helyezzük, az oldalsó, takaratlan fal, tűzfal az utcáról láthatóvá válik. Az épületek párkány magasságát és a tető hajlásszögét is azonosra, vagy közel egyformára válasszuk, mert így kerülhető el, hogy takaratlan tűzfalak legyenek láthatók az utcáról.

Az előkertes beépítés esetén az előkert az utca látványába bekerül, ezért fontos, hogy azok szépen gondozottak legyenek! Lényeges még, hogy figyeljünk arra is, hogy a szomszédos telkek előkertjeibe kerülő növények ne hassanak zavarólag egymás mellett, és illeszkedjenek az utcafásításhoz is!

Divatos az épületek színezése. Arra azonban ügyelni kell, hogy a legszebb két szín egymás mellé kerülése is lehet problémás. Célszerű ezért a helyszínen mintafelületen próbát készíteni, mielőtt az egész homlokzatra való festéket, vagy vakolóanyagot megvásároljuk.

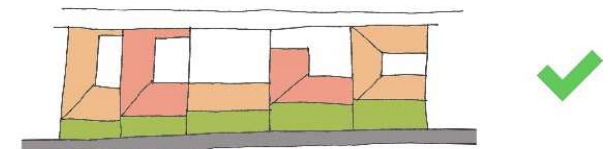
TELEPÍTÉS

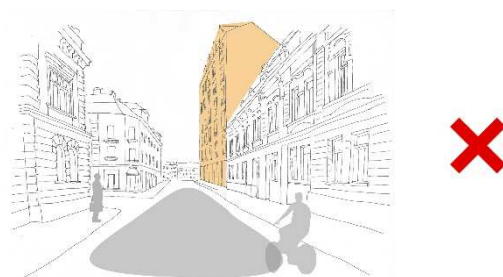
Az épületek elhelyezésénél figyelemmel kell lenni a kialakult környezetre, hogy harmonikus utcakép jöjjön létre.

Celldömölk központi részén, így a történeti városmagban, de az azt övező területen egészen Nemesdömölkig az előkert nélküli beépítés a jellemző, gyakran zárt sorú beépítéssel, vagy keskeny oldalkerttel.

Előkert nélküli beépítés esetén zavaró, ha egy épület előkerttel épül. Megbomlik a harmonikus utcakép, a szomszéd házak tűzfalai utca felől láthatóvá válnak. Az eltérő tetőidom még tovább rontja a helyzetet. Zárt sorú beépítés, vagy egymáshoz közel épített házak esetén törekedni kell, hogy az épületek azonos építési vonalra kerüljenek és utca felől hasonló magasságú párkánnyal, azonos jellegű tetőidommal rendelkezzenek.

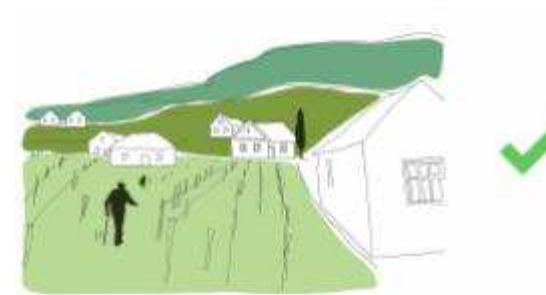
A kertvárosi részen az épületek 5 m körüli előkerttel épültek. Itt az előkert az utcakép részévé válik. Zavaró lenne, ha valamelyik épület előkert nélkül, vagy más mélységű előkerttel épülne.

TEREPALAKÍTÁS

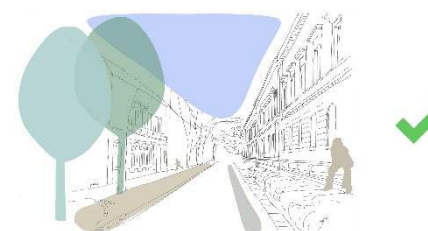
Az épület elhelyezése során a meglévő terepadottságokhoz igazodjunk, ne változtassuk meg azt lényegesen! Az épület terepszintből való kiemelése és lejtős terepen (Sághegy) a nagyfokú bevágás sem szép. A terep átalakítása megváltoztatja a felszíni vizek áramlását, így a csapadékvíz feltöltés esetén a szomszédba, bevágás esetén az épület alá folyhat.

MAGASSÁG

Kialakult utcaképben zavaró a magasságában, szintszámában eltérő épület. A magas tömör tűzfal nem szép látvány és karbantartása is nehezen oldható meg.

Az egységes utcakép szempontjából fontos, hogy az egymással összeépített épületek homlokzati párkány magassága közel azonos legyen.

Kialakult utcakép esetén az épület magassága ne térjen el lényegesen a szomszédos épületekétől!

A hasonló magasságú, azonos vonalra épített épületek harmonikus utcaképet alkotnak.

Helyes megoldás, ha kialakult utcakép zárt sorú beépítés esetén a szomszédos épületek magassága, tetőhajlásszöge, tetőidoma azonos, vagy csak kis mértékben tér el.

Kialakult utcakép, zárt sorú beépítés esetén kerüljük az épülettömeg indokolatlan tördelését!

Zárt sorú beépítés esetén törekedni kell, hogy az épületek azonos építési vonalra kerüljenek és utca felől hasonló magasságú párkánnyal, azonos jellegű tetőidommal rendelkezzenek.

TETŐFORMA

Kisvárosias beépítésű utcában egységes tetőidommal rendelkező épületek között idegen egy eltérő irányú gerinccel épült ház. Az utcával párhuzamos gerincű épületek sorába csak azonos tetőidomú ház illik. Így lesz az utcakép harmonikus.

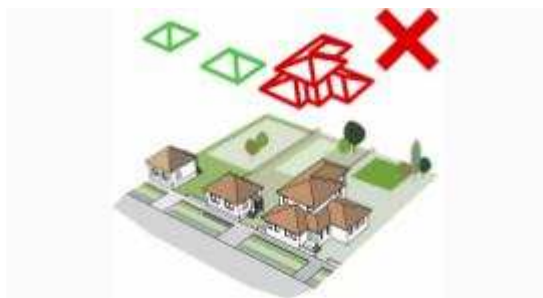

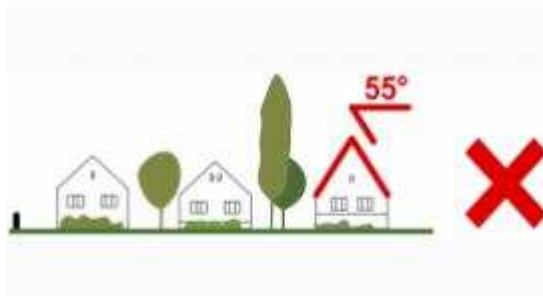
Helyes megoldás, ha kialakult utcakép esetén az új épület magassága, tetőhajlásszöge, tetőidoma követi a szomszédos épületekét.

Zavaró, ha egy utcában minden házon más tetőformát látunk. A kertvárosi beépítésnél az épületek tetőidoma kis mértékben eltérhet, de igazodással az utcaképet mégis harmonikussá tehetjük.

A falusias beépítésű területeken (Alsóság, Izsákfa) az épületek általában hasonló tetőformával épültek. Ha új házat építünk egy kialakult sorba, akkor alkalmazkodni kell a többi épület tetőidomához. Az összetett tetőforma nem illik az egyszerűek közé. Válasszunk a helyben hagyományos megoldások közül!

Zavaró, ha a szomszédos épületek tetőhajlásszöge eltérő. A kialakult beépítésénél a tető hajlásszöge általában 40-45° között van. Az ennél meredekebb és a kisebb hajlásszögű tető is idegenként hat az utcaképben, ezért kerülni kell! Az új beépítések esetén elterjedt az alacsonyabb tető alkalmazása. Az amúgy is vegyesen beépülő kertvárosi területeken körültekintő tervezés esetén elfogadható megoldás.

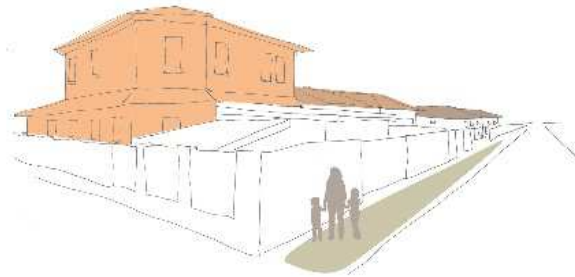

ÉPÜLETFORMA, SZÍNEK

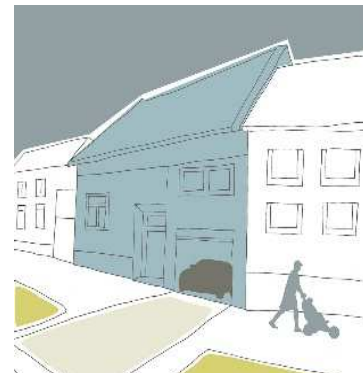

Egy utcában megjelenő épület része az utcaképnek, ezért nem kezelhető egyedi elemként.

Építészeti megformálása, tömegalakítása, színezése során figyelemmel kell lenni, hogy a környezetében hogyan jelenik meg az ne térjen el lényegesen a szomszédos épületektől! A túlságosan egyedi, egyéni megoldások mindig megosztják a közvéleményt. Az utcaképbe pedig az ilyen épületek nem tudnak beilleszkedni. Különösen ügyelni kell az alkalmazkodásra a történeti városmag területén és a sűrű beépítéseknél.

A homlokzatok színezése során kerülni kell a túl erős és a környezet színvilágából kirívó színek használatát. Törekedjünk arra, hogy a szomszédos épületekével hasonló, azokhoz illeszkedő árnyalatokat használjunk!

KERÍTÉSEK, KAPUK

Az utcai kerítés a közterület és a telek határán áll, így mindkét térnek eleme, az utcaképnek ezért meghatározó része. A kerítés látványa az ingatlanról alkotott első benyomás.

A magas, tömör kerítés kizárja a kíváncsi tekintetet. A fal jellegű kerítés térfalat képez. Magas kerítést is lehet oldottá tenni, ha növényzettel kombináljuk, ha kisebb nyílásokat, fülkéket képezünk ki benne.

Az alacsony vagy áttört kerítés betekintést enged a telekre, így az előkert, oldalkert az utcakép részévé válik.

A természetes anyagok szépek és tartósak is egyben. A kő és élő növényzet kombinációja különösen szép példa.

A kapu a megérkezés pontja, ami az első benyomás a vendég számára, ezért nagyon fontos elem.

Celldömölkön nagyon sok szép vas- és fakapu található, amelyek hagyományos formák felhasználásával készültek.

Ezeket példaként használhatjuk az új bejáratunk elkészítéséhez.

A székelkapuk mintájára készített fakapuk a ház díszévé válnak.

Egyszerű, de mégis mutatós kapumegoldások.

Két példa a tömör kapura, amelyek kizárják a kíváncsi tekintetet és egy áttört megoldás, amely láttani engedi a szép, faragott tornácot és, gondozott kertet

A kovács- és lakatos mesterek remekművei sok helyen láthatók a városban.

A sokszor csipkeszerűen elkészített kapuk belátást engednek a kertbe. Ezt érdemes figyelembe venni.

Egy egyszerű forma is lehet szép.

A mai mesterek is tudnak mutatós kaput készíteni.

KERTEK

Az Európai Unió szabályozást alkotott az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatosan 1143/2014/EU rendeletével.

A 269/2007. (X.18.) Korm rendelet a NATURA gyepterületek fenntartását szabályozza.

A 43/2010. (IV.23.) FVM rendelet foglalkozik a növényvédelmi tevékenységgel.

E jogszabályok ismerete szükséges ahhoz, hogy a megfelelő módon járjunk el a kertek növényeinek kiválasztása és gondozása során.

Az épületet övező kert része az élettérnek, de látványként az utcaképnek is. Mint zöldfelület és növényállomány, jelentős szerepe van a település klímájának, levegőminőségének alakításában is. Mint haszonkert a saját használatra szolgáló zöltség és gyümölcs termesztését szolgálja. Celldömölkön az új beépítésű területeken inkább csak díszkertek, a hagyományos részeken haszonkertek, konyhakertek vannak.

A díszkertek, pihenőkertek növényállományának kiválasztásánál kerülni kell a tájidegen fajokat, a túl magasra növő fákat, agresszív növényeket. Legyünk tekintettel a szomszéd ingatlan használhatóságára is, hogy a növényzet ne vessen árnyékot. Lehetőleg olyan őshonos fajokat telepítsünk, amelyeknél nem szükséges vegyszeres kezelés.

Fontos szempont a kert gondozása, öntözés, gyepnyírás, sövénynyírás, amelyek esetleg zavarólag hatnak a környezettünkben élőkre. Legyünk tekintettel erre is!

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

Az épületekhez tartozó funkcionális és esztétikai elemek jelentős szerepet tölthetnek be az épület tömegformálásában, karakterében. A hazai lakóépületeken is jellemző elem volt mindig is a fedett oldalfolyosó, tornác, amely tájegységenként különböző – faoszlopos, téglapilléres, téglaboltöves stb. – módon készült, ezzel formálva az épület megjelenését, védve a külső közlekedőt az esőtől, hótól, erős napsugárzástól.

Celldömölkön nincs hagyománya a tornácos épületeknek, de az új családi házak esetében néhány szép példa látható.

AJTÓK, ABLAKOK

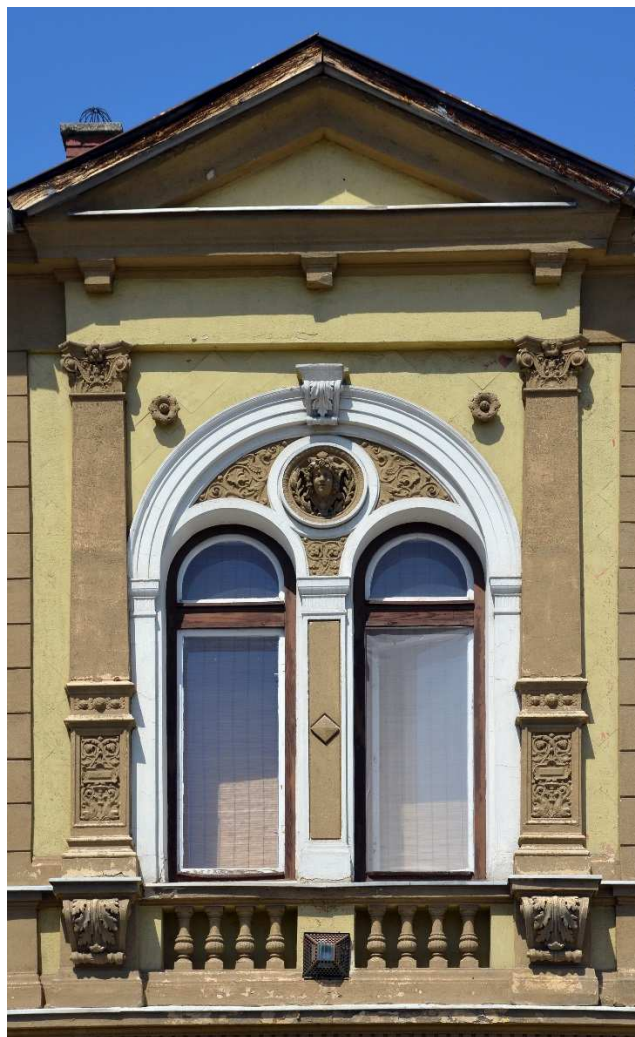
A bejárat és egyéb homlokzati ajtók és ablakok azon kívül, hogy alapvetően funkcionális épületszerkezeti elemek – az épületbe való bejutást, a helyiségek természetes megvilágítását, szellőztetését szolgálják – egyben a homlokzat jelentős formáló elemei, valamint szimbolikus jelentőségük van. A bejárat ajtó a „megérkezés helye”, az első benyomás a lakásról. Az ablak a „ház szeme, lelkének tükré”.

Fontos szempont, hogy a nyílászáró kiválasztásakor erre is figyelemmel legyünk!

A következőkben bemutatunk szép régi, felújított és új ablakot, ajtót, vagy nyílászáró körül keretezést, amelyeket mintaként is fel lehet használni.

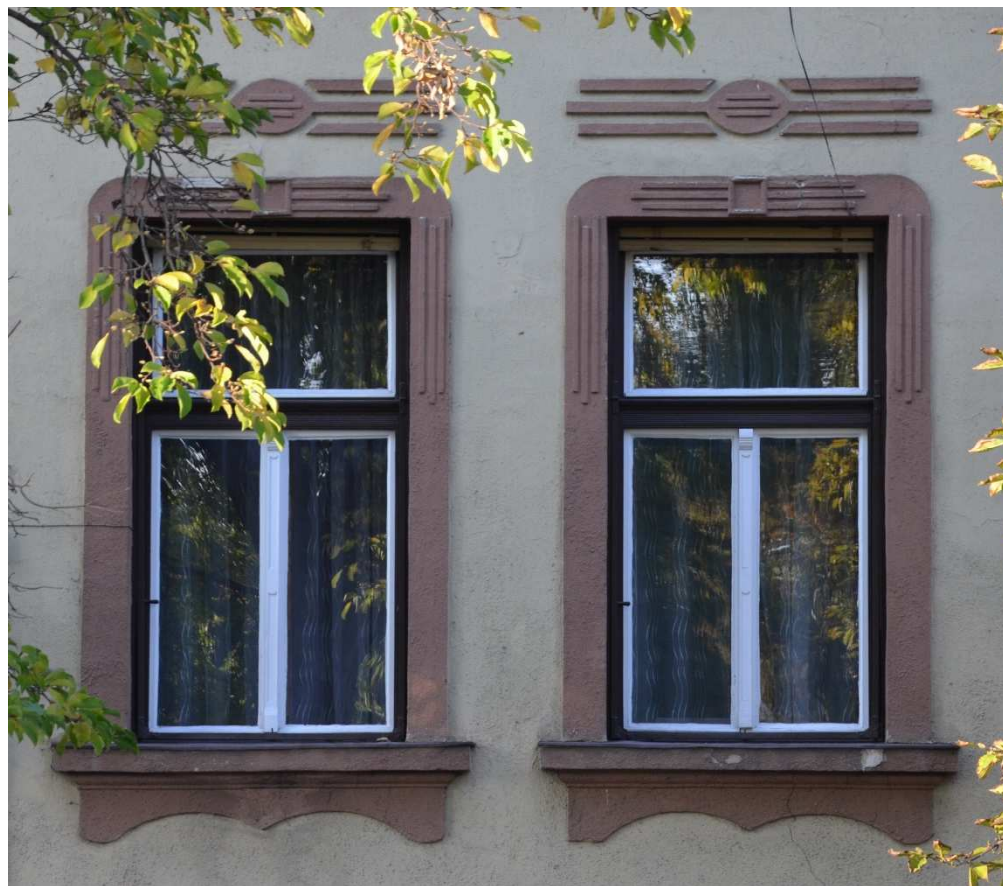
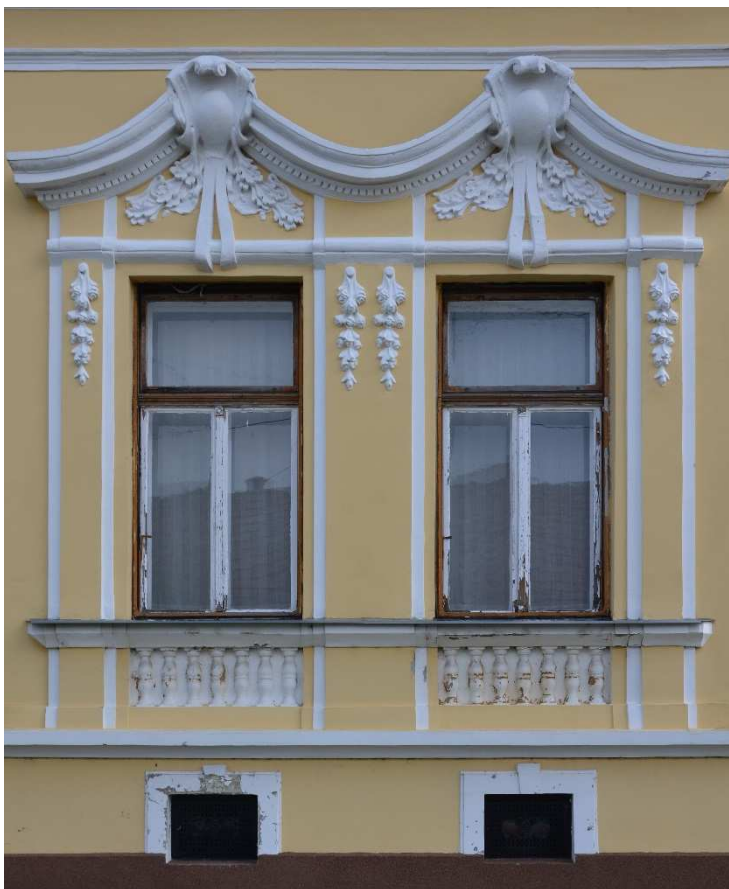

Díszes ablakkeretezések

Díszes ablakkeretezések

Díszes ablakkeretezések

Egyszerűbb megoldások régi és új házakon

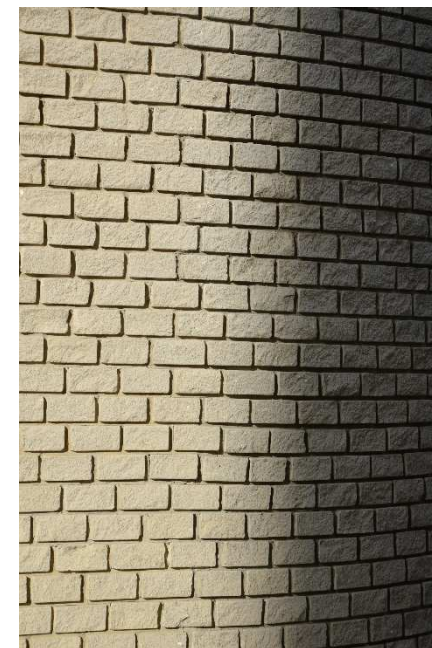
Egy patinás üzletportál felújítandó állapotban.

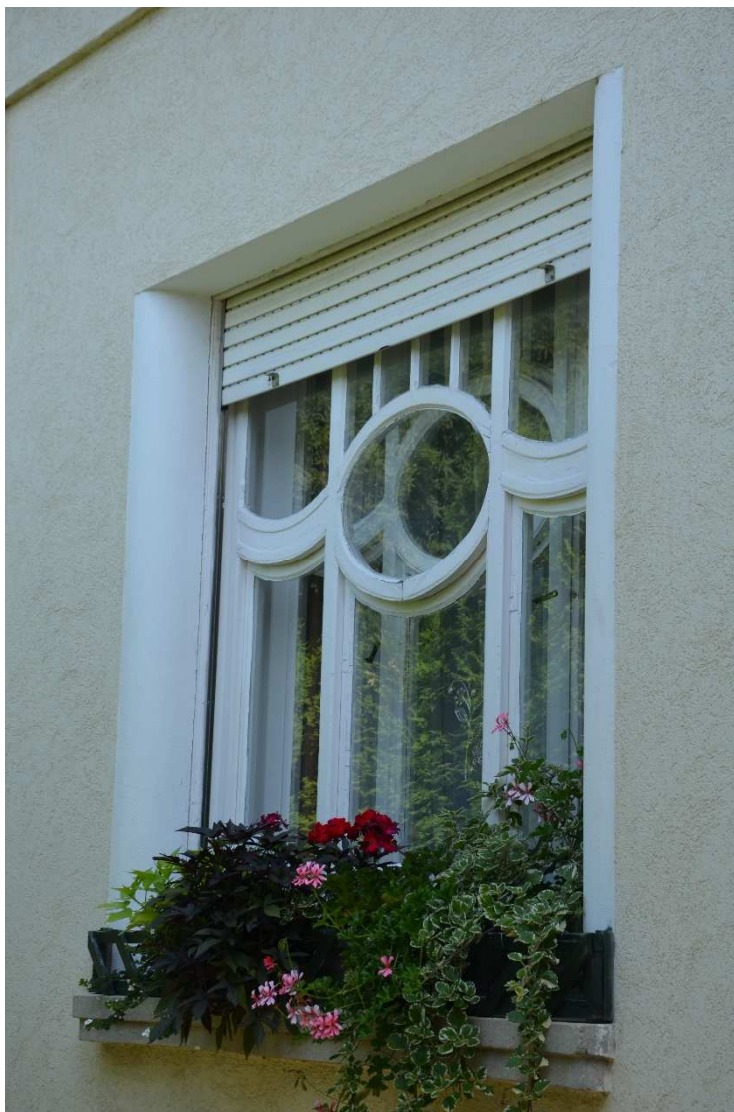
Új portálok a régiek modorában. A díszítés esetenként kissé túlzott. A „lebegő” oszlopimitációk nélkül hitelesebb lenne.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épület homlokzata – a ház ruhája – határozza meg a karakterét, de jelentős szerepet játszik az utcakép formálásában. A homlokzatot tartós, esztétikus és lehetőleg helyben hagyományos anyaggal burkoljuk! A régi téglák ismételt felhasználása burkolóanyagként egy helyes megoldás. Így megoldható a falak hőszigetelése és egyben tartós, akár műemléki környezetbe is illő felületképzés jön létre. A téglák pedig emlékeztetnek a régi házra, amelyik az új helyén állt.

RÉSZLETEK

Az építészeti részletek az épületek díszei.

A mesterek azért is készítettek egyedi formákat, mert meg akarják mutatni tudásukat.

Az utcáról is látható épületrészletek – kerítés, kapu, kémény, homlokzatszíszek
kiegészítik az összképet, így fontos, hogy az épület egyes elemei között
összhang alakuljon ki, és egyben az utcakép harmóniáját se zavarja. Ahogy
mondani szokás: „ügyeljünk a részletekre!”

MAI PÉLDÁK

Nem csak a múlt építészei, mesterei voltak jó szakemberek. A kortárs építészet is kitűnő épületekkel gazdagítja településeinket. Ezek példaként szolgálhatnak.

Családi ház

Tervező: Karáth Péter

Láncház a Sági utcában

Tervező: Portschy Tamás

Társasház a Kossuth Lajos utcában

Tervező Kiniczky István

Az új épületektől, azok tervezőitől, megvalósítóitól is elvárt, hogy a település arculatát, a közvetlen környezetet vegyék figyelembe, hogy a létrejövő házra pozitív példaként tekinthessenek, akik azt az utcáról sok évtizeden át látni fogják.

Az új épület legyen korszerű, a 21. század építészeti és technikai színvonalának megfelelő, de illeszkedjen az épített és természeti környezetbe, az utcaképbe.

Családi lakóház

Tervező: Szabó Péter és Traxler Andrea

A Városháza új épülete

Tervező: Guzmics György

A Berzsényi Dániel Gimnázium
felújított épülete

A Szent Benedek Iskola új épülete

Tervező: Karáth Péter

UTCÁK, TEREK, PARKOK

A lakás a család élettere, a közterek valamennyiünk életterének, találkozási helyének tekinthetők.

A közterek kialakításakor ezért figyelembe kell venni, hogy azok több funkciónak is megfeleljenek (közlekedés, rendezvények, gyülekezés, pihenés stb.), alkalmasak legyenek, minden korosztály és fogyatékkal élők számára is biztonságos használatot tegyenek lehetővé, esztétikusan, igényesen kerüljenek kialakításra, tartós (vandálbiztos) anyagokból. Legyen elegendő utcabútor (padok, asztalok, hulladéktartók, kerékpártartók, információs táblák stb.), megfelelő arányban növényzet (fa, cserje, virág), ami árnyékot ad, frissíti a levegőt, szép látványt nyújt. Lehetőség szerint vízfelület, szökőkút, vízvételi hely is álljon rendelkezésre a nyári hőség enyhítésére, a szem gyönyörködtetésére.

Az utcafásítás része az utcaképnek, szerepe van a klíma szabályozásában, a fák lombjai felfogják a porszenyeződést, csökkentik a zajterhelést, így fontos, hogy tervezetten valósuljon meg. Celldömölk utcái zömmel rendelkeznek fákkal, azok nem mindig jól kiválasztott fajták. A telepíthető fás szárú növényfajok mindenképp őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajok legyenek. Szakember bevonása indokolt az utcafásítás megtervezéséhez, aki ismeri a jogi szabályozást és az ökológiai viszonyokat.

Gyuricza Imre_gyimrus005

A platánok már elég nagyok ahhoz, hogy hűsítő árnyékot adjanak

Az adott környezetbe és a kívánt célra a megfelelő típusú utcabútort kell kiválasztani

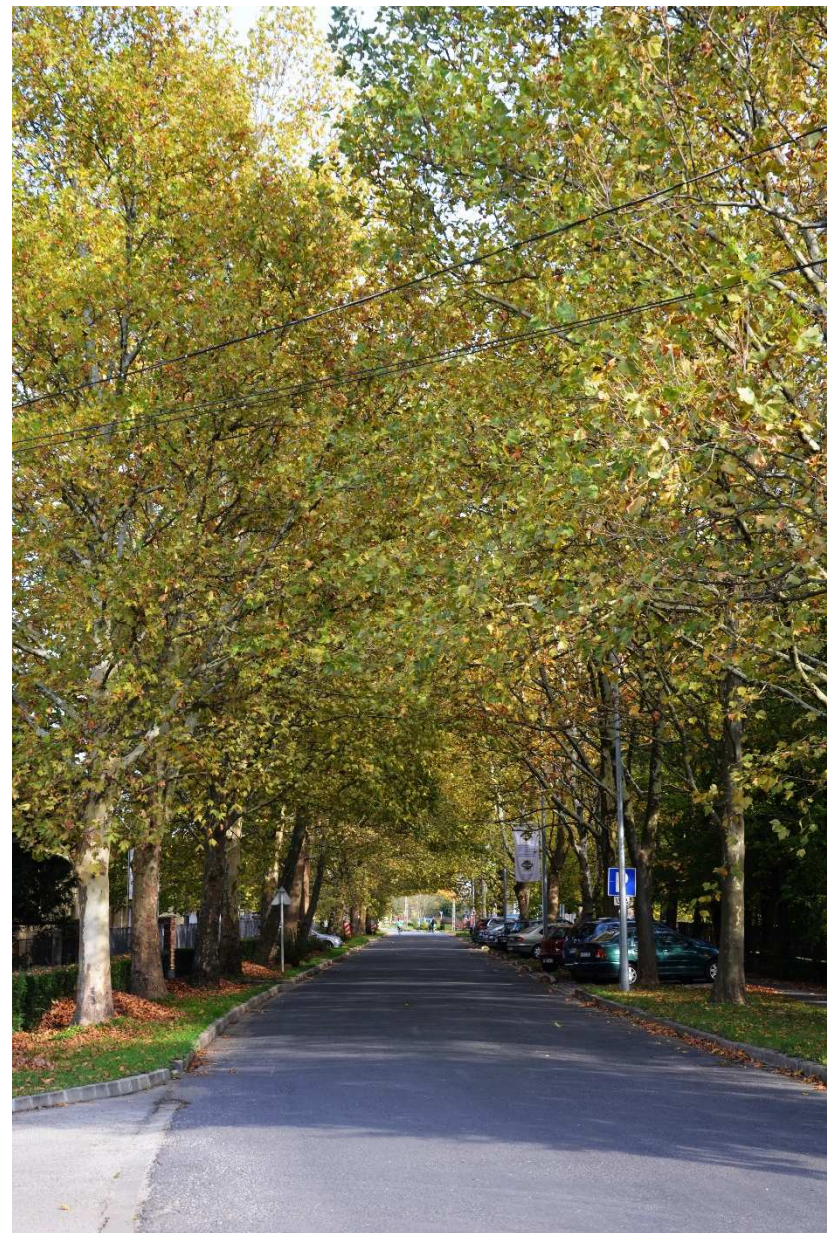

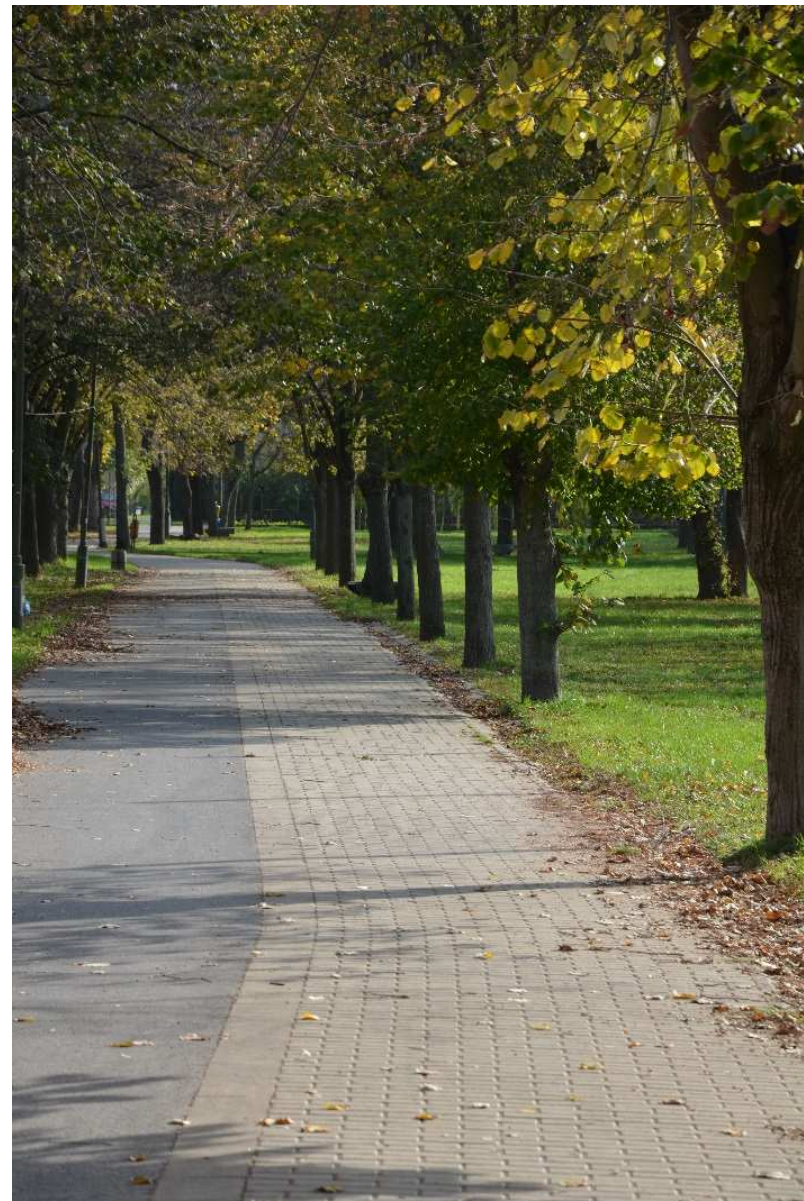
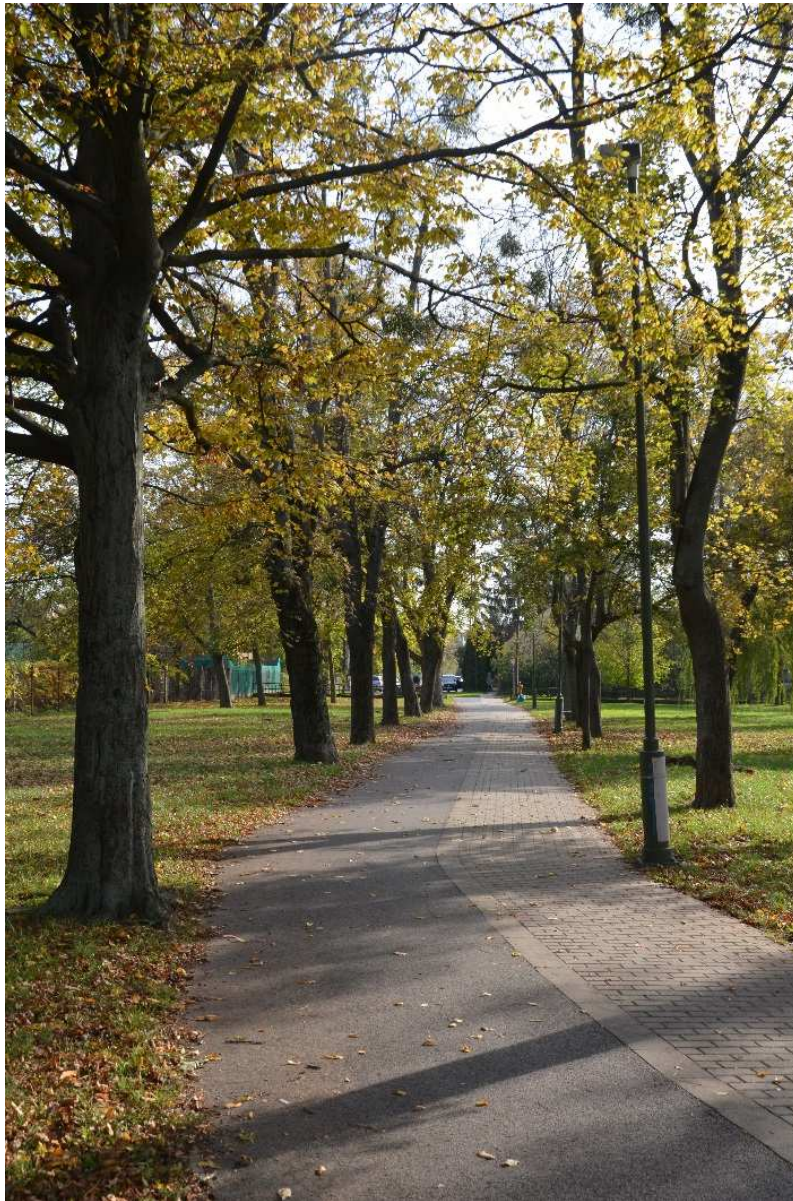
A hűtés lehetőségét biztosítani kell a hőségben

A villamos és hírközlési légvezetékek, azok tartóoszlopjai sokszor zavarólag jelennek meg az utcaképben, akadályozzák az utcafásítást. Ezért célszerű lenne fokozatosan – legalább a település központi részén – földkábelesre cserélni.

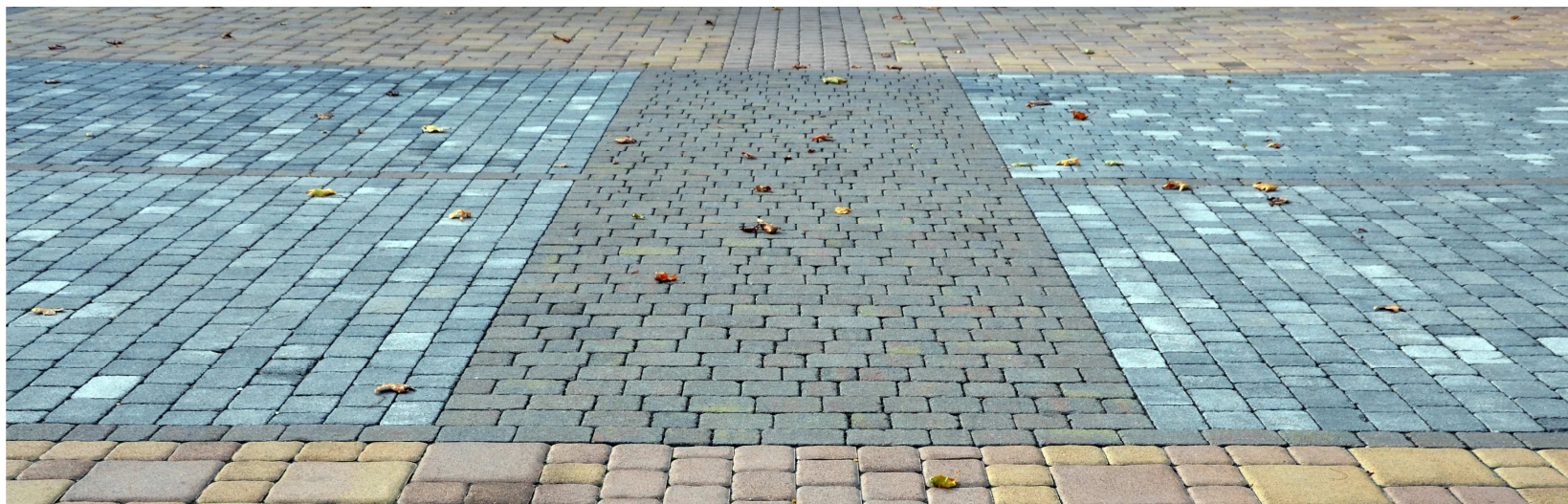
A közterületeket érintő világításnál kerülni kell a fényszennyezést! Mellőzni kell a hideg fehér fényű világítást! A megvilágítást ernyőzéssel irányítani kell a megvilágítandó helyre, kerülve a káprázást okozó és a felfelé történő fényvetést! Az utcák megvilágítása egyenletes és csak a szükséges mértékű legyen! Este 22 óra után az indokolatlan világítást ki kell kapcsolni!

A közterület arculatának meghatározója a térburkolat. Fontos az anyaga, a struktúrája, tartóssága, színe és főként, hogy a környezettel (épületek, utcabútorok) összhangban legyen.

Régi és új burkolatok, folyókák

A parkolás feltételeinek biztosítása nagyon fontos. Amennyiben nem gondoskodunk megfelelő mennyiségű várakozóhelyről, az autósok olyan helyeket keresnek, ahol a környezetet, utcaképet ronthatják a parkoló járművek (pl. kamion kitakarja a látnivalót).

A kerékpártartók, buszvárók kiválasztásánál is fontos szempont, hogy az utcaképbe illeszkedjen!

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK UTCAKÉPET BEFOLYÁSOLÓ TÁRGYAK

Az utcaképet jelentősen befolyásolják a közterületeken megjelenő különféle elemek.

Az utcán haladva a tekintet eltérítik a különféle módon kihelyezett táblák, elvonva a figyelmünket (ez is a céljuk) az épületekről, az utca tényleges látványáról. Celldömölkön nem jellemzőek a hirdetőoszlopok, óriásplakátok. Ezeket a jövőben sem javasolt a belterületen engedélyezni, mert zavarólag hatnak az utcaképben.

A város peremterületein a villamos energia és hírközlési hálózati ellátás még beton vagy fa oszlopokon kifeszített légvezetékekkel, légkábelrel, jobb esetben kábelköteggel történik. Ez a korszerűtlen megoldás településképi szempontból zavaró, üzemelési szempontból nem biztonságos, de korlátozza az utcafásítást is. A szolgáltatók gyakran meg is csonkítják a vezetékhez közeli fák lomkoronáját. Törekedni kell arra, hogy a légvezetéseket mielőbb földkábelel váltsák ki!

1. sz. melléklet: A Schőmer Műterem Településrendezési és Építészeti Kft. által készített Örökségvédelmi Hatástanulmány (indoklás a tanulmányban) értelmében a következő épületek védettsége javasolt:

HÉ-1	Nemesdömölki utca 15.	Hrsz.: 2	Malomépület	
HÉ-2	Nemesdömölki utca 15.	Hrsz.: 2	Lakóház	
HÉ-3	Rákóczi Ferenc u. 10-12.	Hrsz.: 732	Lakóház	
HÉ-4	Árpád utca 18.	Hrsz.: 743	Iskola konyhája	
HÉ-5	Szabadság tér 2.	Hrsz.: 748	Lakóház	
HÉ-6	Wesselényi Miklós utca	Hrsz.: 812/12	Vasútállomás felvételi épülete	
HÉ-7	Petőfi Sándor utca 17/A	Hrsz.: 692	Lakóház és üzlet	
HÉ-8	Széchenyi István utca 22.	Hrsz.: 384	Lakóház	
HÉ-9	Árpád utca 33.	Hrsz.: 722/2	Általános iskola	
HÉ-10	Széchenyi István utca 14.	Hrsz.: 734	Általános iskola	
HÉ-11	Hollósy Jusztinián tér 1.	Hrsz.: 883	Lakóház	
HÉ-12	Király János utca 26.	Hrsz.: 837/2	Lakóház	
HÉ-13	Petőfi Sándor utca 32.	Hrsz.: 408	Lakóház	
HÉ-14	József Attila utca 3.	Hrsz.: 396/2	Zeneiskola	
HÉ-15	Dr. Géfin Lajos tér 13.	Hrsz.: 545	Lakóház és bank	
HÉ-16	Dr. Géfin Lajos tér 14.	Hrsz.: 850/3	Posta	

HÉ-17	József Attila utca 3.	Hrsz.: 522	Lakóház	
HÉ-18	Dr. Géfin Lajos tér 11.	Hrsz.: 1368/1	Intézmény, lottózó	
HÉ-19	Dr. Géfin Lajos tér 10.	Hrsz.: 1369/1	Intézmény	
HÉ-20	Koptik Odó utca 2/A	Hrsz.: 1391/17	Református templom	
HÉ-21	Vörösmarty Mihály utca	Hrsz.: 992	Kórház	
HÉ-22	Hunyadi János utca 11.	Hrsz.: 1195/8	Lakóház (Gayer Gyula)	
HÉ-23	Pozsony utca	Hrsz.: 906	Ravatalozó	
HÉ-24	Sághegy	Hrsz.: 3987	Sághegy Fogadó	
HÉ-25	Sági út 194.	Hrsz.: 2698/1	Óvoda	
HÉ-26	Somogyi Béla utca	Hrsz.: 2797	Evangelikus templom	
HÉ-27	Sági út	Hrsz.: 2752/6	Díszes kapu	
HÉ-28	Izsákfa utca	Hrsz.: 3258	Harangláb és emlékmű	

2. sz. melléklet: A Schőmer Múterem Településrendezési és Építészeti Kft. által készített Örökségvédelmi Hatástanulmány (indoklás a tanulmányban) értelmében a következő épületek homlokzatának védettsége javasolt:

HH-1	Petőfi Sándor utca 9.	Hrsz.: 590	Lakóház	
HH-2	Petőfi Sándor utca 11.	Hrsz.: 589	Lakóház	
HH-3	Árpád utca 11.	Hrsz.: 639	Lakóház	
HH-4	Árpád utca 13.	Hrsz.: 638	Lakóház	
HH-5	Rákóczi Ferenc utca 39.	Hrsz.: 584/2	Lakóház	
HH-6	Rákóczi Ferenc utca 33.	Hrsz.: 587	Lakóház	
HH-7	Rákóczi Ferenc utca 31.	Hrsz.: 588	Lakóház	
HH-8	Deák Ferenc utca 22.	Hrsz.: 717	Lakóház	
HH-9	Deák Ferenc utca 22.	Hrsz.: 719	Lakóház	
HH-10	Árpád utca 29.	Hrsz.: 724	Lakóház	
HH-11	Dózsa György utca 11.	Hrsz.: 757	Lakóház	
HH-12	Dózsa György utca 8.	Hrsz.: 804	Lakóház	
HH-13	Kossuth Lajos utca 10-12.	Hrsz.: 827	Lakóház	
HH-14	Budai Nagy Antal utca 4.	Hrsz.: 795	Lakóház	
HH-15	Kisfaludy Károly utca 2.	Hrsz.: 1007	Lakóház	
HH-16	Szentháromság tér 7.	Hrsz.: 1085	Lakóház	

HÉ-17	Szentháromság tér 6.	Hrsz.: 1064	Üzlet	
HÉ-18	Kisfaludy Károly utca 1.	Hrsz.: 1368/1	Üzlet	

IMPRESSZUM

Készítette CELLDÖMÖLK VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Celldömölk honlapcíme: www.celldomolk.hu

Postai cím: 9700 Celldömölk, Városháza tér 1.

Telefon: 06 95 777 881

Polgármester: Fehér László

email címe: celldomolk@celldomol.hu

Főpítész: Portschy Tamás

email címe: foepitesz@celldomolk.hu

SZERKESZTETTE:

SZÖVEG: Portschy Tamás

FOTÓ: Portschy Tamás, Klaffl Gábor, Gyuricza Imre

GRAFIKA: Lechner Tudásközpont

Irodalom, források:

Történeti térképek: www.mapire.eu

Műemlékek: www.muemlekem.hu

Porkoláb István: Celldömölk Kismáriacell Szabadalmas Mezőváros Története (Celldömölk 1927.)

Portschy Tamás: Celldömölk városszerkezeti rekonstrukciója a várossá fejlesztés folyamatában (szakdolgozat 1983)

E Településképi Arculati Kézikönyvet Celldömölk Város Önkormányzati Képviselő-testülete

309/2017 (XII.20.) határozatával jóváhagyta

Celldömölk, 2017. december